

FAMILIESCHOON

Anno LXIV nr. 89(NR) 3/2024
Driemaandelijks: september, oktober, november 2024
Afgiftekantoor 9550 Herzele

**PowerPoint voorstelling voor alle leden en familie . Zaterdag 19 oktober
om 15h in de Paradijshoeve – Houtmarkt 4 in Hoegaarden***

Het roemrijke geslacht Sweerts (derde deel)

Om 14h Vergadering van de hoofdraad van de Confrérie.
Om 15h PowerPoint

***Iedere geïnteresseerde is welkom in de Paradijshoeve vanaf 15h, maar deelname moet
bevestigd worden per e-mail: dodionm@hotmail.com**

Wie afstamt van één van de families van de V Geslachten kan ook de vergadering van de
hoofdraad bijwonen (14h). Alle familieleden zijn welkom!

Omdat ons trimestrieel nummer van Familieschoon, volgend jaar aan zijn 65ste jaargang toe, met
zijn 32 bladzijden niet volstaat om ons omvangrijk en aangroeiend bestand aan
bronbewerkingen van de 'Geschiedenis van Hoegaarden en de afkomst van de Hoegaardse
families' kenbaar te maken hebben we onze website. Zo zullen de leden en alle geïnteresseerden
kennis kunnen maken en kunnen putten uit ons rijk digitaal archief. Voor de leden die wel
Hoegaarden kennen, maar voor wie het niet evident is zo maar ter plaatse te komen is het weldra
mogelijk om ook te genieten van onze PowerPoint-onderwerpen door te klikken op onze website.

**Volg onze uitgebreide documentatie over de Confrérie en de Hoegaardse families en hun
geschiedenis op onze WEBSITE**

<https://www.geslachten-lignages-hoegaarden.be>

Edito.

Wij beginnen dit nummer met een overzicht van alles wat er al op onze website staat (art. 452); de processen-verbaal 1826-1899 (zie art. 454, 458) en de zaken en vonnissen van het vredegerecht en van de politierechtbank van het kanton Hoegaarden, 1796-1797 (art. 440, *Familieschoon* 87) worden zo vlug als mogelijk op de website geplaatst zodat ze voor ieder geïnteresseerde leesbaar en consulteerbaar zijn.

De ruzie in Hoegaarden met als spilfiguur Jacobus Sweerts, telg van de vooraanstaande familie en pastoor van 1810 tot aan zijn overlijden in 1841, art. 453, vervolgt met de grieven van de Tiense deken aan het aartsbisdom, het antwoord van de aartspriester die ooit 7 maanden onderpastoor was bij Jacobus Sweerts, en de brief aan dezelfde instantie om Sweerts met klem te verdedigen, opgesteld en ondertekend door het voltallige gemeentebestuur. Meer in volgend nummer.

De kadastrale kaarten van Popp zijn voor veel gemeenten digitaal ontsloten en raadpleegbaar (art. 455), alleen voor Hoegaarden was dat nog niet het geval. Vandaar opvulling van deze hiaat. (zie onze website).

Naar aanleiding van een reeks artikelen over historische huizen, begonnen in het laatste nummer van *Alpaidis*, publiceren wij het eerste deel van het onroerend bezit in Hoegaarden in 1796. Het onroerend goed op het grondgebied van de gemeente wordt hier voor de eerste maal systematisch opgelijst (zie art. 456). Het originele register en de bewerking staat ondertussen ook op de website. We laten binnen een paar maanden deel twee volgen (van 9) over de sectie 'de Gete'. Aansluitend Francesco Toletti (1792-1858), Italiaan en glazenmaker, maar ook 'tovenaar' en hij was in de jaren 1820 niet de enige rare snuiter in Hoegaarden (art. 454).

Eindelijk een foto, zeer hoogst waarschijnlijk (zie art. 457), van studiebeurzenstichter Emile Peeters (Diest 1843-1913).

Op zaterdag 1 november 1755 trilde de aarde in Lissabon zo hevig dat in Hoegaarden het koor van de oude kerk instortte. Het schip van de kerk was toen in volle heropbouw sinds mei 1754. Men had geoordeeld dat het koor van de middeleeuwse kerk stevig genoeg was en niet moest heropgebouwd ... niet dus. Op zaterdag 23 februari 1828 was er ook een aardbeving in Hoegaarden. Dat verhaal laten we spreken aan de hand van het verslag opgestuurd aan de arrondissementscommissaris (art. 458). Heeft niets te maken met de dorpsruzie van rond 1840, Van Nerum had geen trouwperikelen (zie vorig nummer) en onderpastoor P. J. Dillen was nog student aan het Mechelse seminarie, hij was onderpastoor bij ons van 1836 tot 1843.

We eindigen dit nummer met een warme oproep om op 30 november om 15h aanwezig te zijn op de Parramore-herdenking. 80 Jaar terug, in september 1944 zijn we bevrijd en 81 jaar geleden sneuvelde George Fisher Parramore op 1 december 1943 voor onze vrijheid. Aan de vooravond van zijn offer 81 jaren geleden willen wij hem en alle slachtoffers van de luchtstrijd van de geallieerde strijdkrachten herdenken die gesneuveld zijn tussen Sint-Truiden en Leuven.

Heel wat artikels moesten wijken voor bovenstaande. In volgend nummer zetten we onze reeks 'memoires' verder en gaan we ook uitvoerig uitweiden over de gemeenteraadsverkiezingen en de Confrérie van de V Gelachten. En proberen we ook voldoende plaats in te ruimen voor delen 2 en 3 van onze PowerPoint over Sweerts.

<https://www.geslachten-lignages-hoegaarden.be>

Home

De vlaggen

- De vlag van de Confrérie
- De vlaggen van de verschillende familie-gilden

Voorstelling van de Confrérie (Nederlands, Frans, Engels)

Stichtingsakte van 9 december 1741

Servaes Sweerts en Catharina Peeters, ouders van de stichters en hun kinderen

Statuten

Dekens

- Hoofddekens
- De Ereraad en de Hoofderedekens

't Nieuwhuys, Gildehuis der V Geslachten

Geschiedenis door de jaren heen

- Benoemingsbrieven Servaes en Antoine Sweerts 1717 en 1767 tot schepen
- De Madelonsboom – L'arbre de Sainte Madelaine

Lidmaatschap

Activiteiten

Volgende vergadering

Volgende herdenking Parramore

Inhoud familieschoon

- 87(NR), 1/2024 (64ste jaargang)
- 88(NR), 2/2024
- 89(NR), 3/2024

Studiebeurzen

- Studiebeurzen Henricus Peeters 12.12.1739
 - Fundatieakte van de beurzen
 - Lijst van de genothebbers
 - Wapens en rechthebbenden per familietak
- Studiebeursstichting Henri-Joseph Rega 1754
 - Studiebeurzenstichting Henri-Joseph Rega
 - Studiebeurs Rega, afstamming van de Kerckhof
 - Studiebeurzen Rega, afstamming Arnauts
 - Studiebeursaanvraag fundatie Vlemincx
 - Studiebeursaanvraag Rega, afstamming Linard
- Studiebeurzen Emile Peeters 1912 (Diest)
 - Commentaar en genothebbers
 - Fondation Emile Peeters
 - Fundatie Emile Peeters
- Studiebeursstichting Henricus Assels 1635
 - Fundatieacte – Testament van 26 juni 1635 (1706/1736/...)

Gulden Boek

- Gulden Boek 1961-1992

Regentiedagen

- 2007 Bezoek aan de crypte met de graven van onze voorouders

¹ Bijgewerkt tot half september 2024;

- 2008 Stef Goris aangesteld tot bijzittend eredecken
- 2009 Wandeling rond en bezoek aan de jarige kerk, prestigegebouw van Sweerts
- 2010 Aanstelling Miel Van Nerum tot hoofddecken
- 2011 Vijftig jaar heropricting familiegilde Van Nerum
- 2012 Victor Claes nieuwe hoofddecken en Arthur Van Nerum, deken Gulden Lelie
- 2013 Tentoonstelling gravin Alpaidis en onze Confrérie en Hoegaardse afstammelingen
- 2014 Voorstelling genealogie J.P. Taverniers, burgemeester en protectie heer Confrérie
- 2015 Genealogie Vandervelpen overhandigd aan de Mombaarvader
- 2016 Wandeling langs de stamhuizen van de vijf stichtende families van de Confrérie
- 2017 Rosalie Emanuel 100 jaar
- 2018 Overhandiging schilderijen van Burgemeester Putzeys aan de gemeente
- 2019 Willy Sweerts Hoofddecken en Not. Marc Honorez, hoofderedecken
- 2020 Geen Regentiedag wegens Corona-epidemie
- 2021 Inhuldiging wapenschilden Paradijshoeve
- 2022 - Kroning Hoofddecken Jean Sweerts en Deken Monique Van Nerum

Genealogie

De Confrérie

- Ingeplante Families bij de V Geslachten
- Paradijshoeve, de bakermat van de stichters van de Confrérie

De Zwarte Merel (1768): wapenschild en zegel

- Cruysblockhoeve, stamhuis van de Zwarte Merel
- Servaes Sweerts (Hoeg. 1713-1779), stichter van de 'Zwarte Merel'

Het Zilver Zwaard: wapenschild en zegel

- Het Zilver Zwaard, gilde Hoebancx-Sweerts
- Paradijshoeve, stamhuis van het Zilver Zwaard
- Afstamming Lintermans-Hoebancx

Het Groene Klaverblad: wapen en zegel

- Pierre Paul Bonenfant, afstamming
- Het Groene Klaverblad, stichter Hubertus Sweerts
- De hoeve Flemalia, stamhuis van het Groene Klaverblad

De Gulden Lelie: wapen en zegel

- Het wapenschild Van Nerum
- Memoires Elisabeth Van Nerum
- Genealogie Anne Maryssael, echtgenote dr. J.B. Van Nerum (1808-1887)
- Het herenhuis van Carolus Van Nerum (1747, pastorijs sinds 1831)
- De Gulden Lelie, gesticht door de zonen van Carolus Van Nerum
- Notices de famille sur Francis Van Nerum et Catherine Aerts

De Zilveren Struisvogel: wapen en zegel

- De familiegilde van de Zilveren Struisvogel
- Willecom inden Struysvogel

Stambomen van andere Hoegaardse families

- Boesmans, algemeen overzicht
 - Boesmans-Delapépinrière
 - Boesmans-Hambé-Saelmaekers
 - Boesmans-Taverniers
 - Boesmans-Tritsmans
- Stroomschema Massa
- Smets Jean Baptiste, zoon van Marie Elisabeth Collart

Tussen pot en pint

- De familie Tomsin en het Hoegaardse witbier

Bronnen

- Overlijdensbrieven en gedachtenisprentjes²
- Graven (Hoegaarden, Meldert, Outgaarden, Overlaar, Zétrud-Lumay, Bost, Hoksem)
- De Zusters van de Vereniging met het Heilig Hart/Mariadal
 - De zusters
 - De graven van de zusters
- De Pastoors
 - Outgaarden
- Volks- en andere tellingen
 - De haardtelling van 1748
 - De volkstelling van 1763
 - De matrikels van de Oude Universiteit van Leuven (Hoegaarden, Outgaarden, Meldert)
- De 17^e en de 18^e eeuw (of de Gouden Eeuw van Hoegaarden)
 - Studie Crypte oktober 2022
 - 1647-1795. de begrafenis in de kerk
 - Een kwart eeuw begraven in de kerk (1660-1685)
 - Onroerend bezit in Hoegaarden – 1796
 - Onroerend bezit in Hoegaarden, 1 de Plaats – het register
 - Idem - Tekstueel
- de 19e en 20ste eeuw
 - Dokter Jean-Baptiste Van Nerum (Hoeg. 1808-Jauche 1887)
 - PowerPoint over leven en werk (23.09.2023 en 24.02.2024)
 - Généalogie de famille – dr. J.B. Van Nerum (1847)
 - Mémoires-Souvenirs de famille -1808-1842 – 1847 – 1850 – 1860 – 1866 – 1872 – 1876
 - Transcriptie Mémoires-Souvenirs de famille (sparsim)
 - Annuaire des commerçants et industriels 1920
 - Oorlogsdagboek Vander Velpen
 - Het oorlogsdagboek 1914-1919 van Louise Vander Velpen, originele Franse tekst
 - Het oorlogsdagboek 1914-1919 van Louise Vander Velpen, inleiding en vertaling
 - Popp-kaarten – Kadaster
 - Inleiding: de Poppkaarten Hoegaarden, Meldert, Zétrud-Lumay /Outgaarden
 - Hoegaarden: opzoekingen via eigenaars/huurders/...; beroep; artikelnummer
 - Meldert: idem
 - Zétrud-Lumay/Outgaarden: idem

Parramore

- Levensloop van Parramore
 - Folder
 - Levensloop
- Huldiging door de jaren heen (foto's)
 - 1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2016-2017-2020-2023

Contact

² Deze lijst wordt regelmatig aangevuld, niet alleen met de recente overlijdensberichten, -brieven en/ of gedachtenisprentjes, maar ook met nog niet geïnventariseerde items uit ons omvangrijk archief. Voor de rubriek graven wordt op dezelfde manier gewerkt.

Art. 453 Ruzie in Hoegaarden rond 1840 met als spilfiguur pastoor Jacobus Sweerts (Hoeg. 1769-1841).³

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

De brief van de Tiense deken, dekenij waartoe Hoegaarden behoorde, in verband met de aanklachten tegen pastoor Jacobus Sweerts, aan het aartsbisdom en het antwoord.

Enige voorbeelden van recente aanklachten tegen de pastoor van Hoegaarden uit het schrijven van deken Van Rosse aan het aartsbisdom⁴:

Over zijn manier van de zondagse preek te houden.

- Zondag 13 januari 1839 hield hij een sermoen over de verloren Jezus op zo'n manier waarbij hij in lachen uitbarstte.
- Zondag 3 februari herhaalde hij dezelfde preek, maar beter en ernstiger nu.
- Tijdens de ganse vasten preekte hij éénmaal.
- De tweede zondag na Pasen heeft hij op eigen houtje de 1ste Communie laten doorgaan en bij die gelegenheid heeft hij, zoals hij gewoon was, hetzelfde sermoen gehouden.

De voorbereiding van de kinderen tot de eerste communie.

Tijdens de vasten gaf hij naar gewoonte de voorbereidende catechese aan de kinderen, zittend aan het einde van een zeer lange rij kinderen, en daarna riep hij telkens één kind bij zich om het onder vier ogen te ondervragen.

Zijn omgang met de sacramenten.

- Tijdens de vastenperiode van dit jaar zag de hulpkoster hem met een muts op zijn hoofd en zonder voor het tabernakel te knielen een geconsacreerde hostie nemen en ze in zijn beurs stoppen onder zijn kledij, om zonder begeleiding van licht (*een misdienaar of koster die meeging met een flambeeuw bv.*) naar een zieke te brengen.
- De week daarop kwam hij de kerk binnen in het gezelschap van zijn hond en met het allerheiligste (*de geconsacreerde hostie/hosties*) op zak, muts op zijn kop, ging hij twee parochianen bedienen, maar nu wel voorafgegaan door een misdienaar met een flambeeuw zodat nog groter schandaal vertoond werd in het centrum van de parochie, want nu zag iedereen dat hij met het 'allerheiligste' in zijn zakken op stap was, want niemand zag de 'paxis' met de geconsacreerde hosties. De parochianen die hij tegenkwam en normaal het hoofd ontblootten en knielden wanneer de pastoor naderbij kwam om iemand de communie dragen waren nu het noorden kwijt omdat zij de 'heilig sacrament' niet zagen.
- Amper een paar dagen later ging hij, omdat een stervende de laatste sacramenten moest krijgen, met het allerheiligste onder zijn kleding, nu opnieuw zonder begeleiding en zonder licht, naar de pastorie waar hij ongeveer een half uur gezellig bleef praten met een parochiaan met wie hij een afspraak had. Daarna kwam hij terug naar buiten al babbelend met zijn meid tot aan het poortje van de tuin, waar hem een ander iemand tegemoet kwam, die hij dan binnenliet bij de onderpastoor.
- In de Paastijd nu, waarin iedereen communiceert moeten alle parochianen in de verschillende gehuchten de communie ontvangen en dat doet hij zonder franjes en zelfs zonder begeleiding van licht met het allerheiligste in de duisternis (*van zijn beurs*) en hij is daarbij minstens tweemaal gezien -door meerdere parochianen- terwijl hij in de kerk de hosties in zijn beurs

2063

³ Voor het eerste deel zie ons vorig nummer van Familieschoon LXIV (2024), 88(NR), 2/2024, p. 2048-2051.

⁴ AAM, Parochie Hoegaarden, Brief van 1 mei 1839 door de Tiense deken Van Rosse aan aartsbisdom (Latijn).

stopte onder zijn kleding, de kerk verliet en de pastorijs binnenstapte om zich eerst op te warmen en met een ontbijt te versterken vooraleer de communie rond te dragen in de parochie. -Tijdens de huidige Paastijd werd hij bij twee zieke parochianen geroepen, die op voorhand aan hun Paasplicht wensten te voldoen maar hun huis niet konden verlaten, wel tot nu heeft hij zelfs niet gereageerd.

Op 7 mei 1839⁵ volgt het antwoord, geformuleerd door Jean-Henri Bosmans, aartspriester voor het district Mechelen, gewezen onderpastoor bij Jacobus Sweerts in Hoegaarden.

Over de zondagse preken van pastoor Sweerts.

‘Over de preken van de Eerwaarde Pastoor Kapucijn, pastoor van Hoegaarden, kan ik nauwelijks iets waardevols zeggen, omdat ik maar zeven maanden onderpastoor was bij hem en ik maar eenmaal het sermoen gehoord heb ter gelegenheid van de eerste communie van de kinderen. Het is wel een preek die bijna alle parochianen zich herinneren!’

Zijn opmerkingen en smeug verhaal over de bediening van de sacramenten.

Ten eerste: In mijn tijd als onderpastoor in Hoegaarden ging de pastoor altijd alleen op stap om de stervenden te bedienen en de laatste sacramenten toe te dienen en bracht hij ook altijd alleen de communie rond in de parochie naar de zieken. Altijd alleen, het hoofd bedekt, zonder enig uiterlijk kenteken wat betreft zijn missie en onderweg hield hij stevast een gezellige babbel met iedereen die hij tegenkwam.

Bij de eerste zieke die het aan mij vroeg om de communie aan huis te brengen zei ik aan de koster dat hij met klokgelui aan de parochianen moest kenbaar maken dat de communie ergens aan huis werd gebracht, waardoor dat gebruik -na lange tijd- hersteld werd in de parochie. Vanaf die dag moest ik de volgende keren wel zelf de klok luiden en ergens een jongeling zoeken om de flambeeuw (= het licht) te dragen.

‘Het volgende verhaal uit mijn tijd in Hoegaarden’, schrijft Bosmans, ‘gaat over één van de notabelen en zeer grote landbouwer: ‘Op een dag kwam de pastoor terug uit een parochie in de buurt en toevallig kwam hij een landbouwer tegen die hem zei: ‘Mijnheer pastoor, mijn echtgenote voelt zich niet goed, wil je een of andere dag eens naar haar komen &...’, en de Heer Pastoor zei: ‘Komt in orde, ik zal direct eens komen kijken’. Hij gaat de woonst binnen en had er een onderhoud met de notabele en babbelde daarna wat met de knechten en meiden, om eindelijk naar de slaapkamer van de zieke te gaan, waar hij alleen en maximum twintig minuten bleef, en direct zonder verder de familie te verwittigen, alle laatste sacramenten toediende aan de zieke; daarna zei hij tegen de boer en het personeel: ‘Proficiat! Alles is gedaen, wat’er nu overkomt of niet, weest gerust, want ik heb moeder verzekert’. Verbijsterd zegden de zonen en dochters: ‘Wel hoe? Mijnheer Pastoor !!!’ ‘Jae, jae’ zei de Pastoor: ‘Ik heb haer ons Heere en den H. Olie gegeven; want in eene parochie als de deeze kan men d’ordonnantien van den Doctor niet afwagten, en daerom als ik uytgaen steeke ik voor alle geval ons Heer bij mij.’ Met andere woorden zegt pastoor Sweerts dat hij nooit op stap gaat zonder een geconsacreerde hostie bij te hebben en het heilig Oliesel ingeval hij iemand zou tegenkomen die zwaar ziek is; de pastoor kon hem of haar dan direct de laatste biecht afnemen, de communie geven en de laatste sacramenten toedienen, want je kon volgens Sweerts toch niet betrouwen op de dokters zeker!!

⁵ AAM, Parochie Hoegaarden, Kladje van 7 mei 1839 door de aartspriester van het aartsbisdom aan de Tiense deken.

Ten tweede: De Heer pastoor heeft slechts één oog en ziet daardoor nogal slecht en wanneer hij gehaast de communie uitdeelt, wat dikwijls voorvalt, vallen hosties op de grond en worden ze daar dan gevonden.

Ten derde: Als hij de mis leest of zingt is het zonder intonatie en zeer snel afgerammeld, waarna hij direct naar huis loopt zonder een dankgebed. Het slordig omgaan met de sacramenten is schadelijk voor de trouwe parochianen. Het ergste, naar mijn oordeel, is nochtans hoe de pastoor biecht hoort: zijn gewone biechtelingen belijden hun fouten in het algemeen, zonder aantal te moeten noemen, zonder de omstandigheden nauwkeurig te benoemen en ze belijden alleen de 'leukste' zonden. Ik heb nooit iemand ontmoet die sneller biecht hoorde dan pastoor Sweerts.

Ten vierde: Deze en veel andere zaken zijn ook bekend aan Heer Deken **Cleynens** die dezelfde zaken aan het vicariaat heeft gemeld, maar toen werd pastoor Zwerst (sic) de hand boven het hoofd gehouden door de Hooggeëerde Heer **Verheylewegen**, op wiens vriendschap hij zich overal beroemde.

„lignis et maximis agricolis: „die quidam Pastor in
revertens domum e vicina parochia latu obitum habet
Agricola qui ipsi dicit: Domine Pastor, uxor mea uox bene
des habet, Velis una altera die istam visitare cum
cui Dr Pastor: bene, recta hinc ibo eam visiturus.
Villam ingreditur, ibique per notabile tempus confabulatur
et negatur cum domesticis, ac tandem intrat in cubiculum
agrote, quarecum solus manet ad summum per 20 minu-
ta ipsique ea tempore administrat omnia extrema sacra-
menta. Desinit agrotam et domesticis dicit: Proficiat!
„alles is gedaan, Wat'er nu overkomt of niet, Níest gerust,
„Want ik heb Noeder Verbeethert.“ attoniti filii et filie
respondent: Wel hoe! Wán Pastoor !!! „jae, jae, dicit

Pastor: ik heb haer ond Heer en den H. olie gegeven: Want
„in une parochie als de dicke kan een d'ordonnantien
„van den Doctoor niet afwagten, en daerom als ik uytgaen
„Hebbe ik voot alle gesat ond Heer by my.“
Dr Pastor una tantum audit

Bosmans vertelt het verhaal van de zieke pachtersvrouw gedeeltelijk in het Nederlands.

Wie is wie?

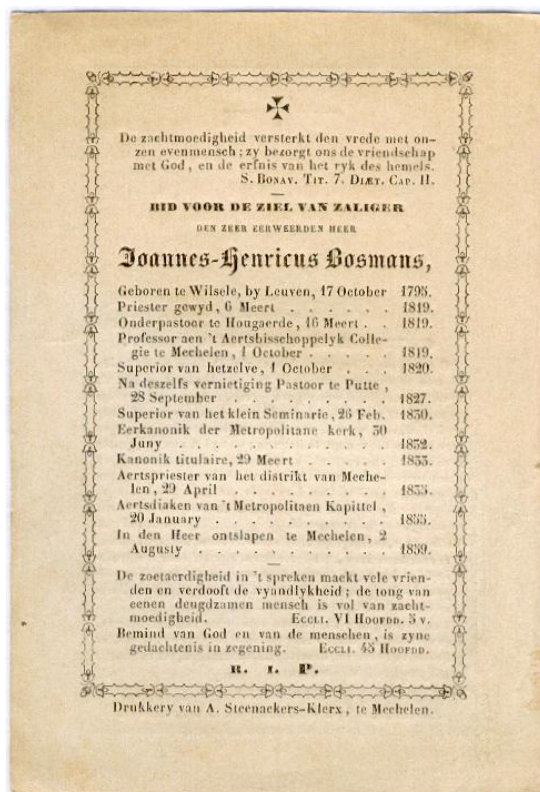
Dekens Petrus-Franciscus Cleynhens en Petrus-Carolus Van Rosse, aartspriester Joannes-Henricus Bosmans en de Mechelse vicaris-generaal Franciscus-Guido Verheylewegen.

Petrus-Franciscus Cleynhens (Boortmeerbeek 31/10/1757-Tienen 05/02/1825), was eerst onderpastoor in Sint-Katelijne-Waver en vanaf 10 juni 1794 pastoor van Kerkom. Op 25 juni 1800 werd hij door kardinaal de Franckenbergh tot deken van het district Tienen benoemd. Na het Concordaat, in augustus 1803, werd hij aangesteld tot pastoor van O.-L.-Vrouw ten Poel. Hij liet een gedachtenis na van vroomheid, van geleerdheid en vooral van zachtzinnigheid.⁶

Petrus-Carolus Van Rosse (Brussel 10/08/1784-27/03/1868). Eerst was hij pastoor van O.-L.-Vrouw ter Koorts te Leuven. Op 15 oktober 1825 werd hij pastoor van O.-L.-Vrouw ten Poel benoemd en vanaf 3 november van hetzelfde jaar werd hij deken van het district Tienen. In 1842 werd hij ook nog geestelijk inspecteur voor het lager onderwijs in het kanton Tienen. Hij nam ontslag om gezondheidsredenen en verliet Tienen op 10 augustus 1849.

Franciscus-Guido Verheylewegen werd in 1818 door koning Willem benoemd als vicaris-generaal van de aartsbisshop van Mechelen. Hij behaalde het diploma van Magister Artium aan de Leuvense universiteit en werd priester gewijd in 1785.

In 1807 werd hij pastoor benoemd van de parochie Onze-Lieve-vrouw ter Rijke Klaren in Brussel en in 1809 pastoor van de parochie Sint-Jan Baptist Begijnhof, ook in Brussel. Die twee parochies liggen in de nabijheid van de parochie Sint-Catharina, waar Jacobus Sweerts van 1806 tot 1810 onderpastoor was. Beide priesters kenden mekaar dus zeer goed van hun tijd in Brussel.

Joannes Henricus Bosmans (Wilsle 18/10/1795-Mechelen 02/08/1859)⁷, die de eer kreeg te antwoorden op de klachtenbrief van de deken was in het jaar 1819 zelf gedurende 7 maanden onderpastoor in Hoegaarden onder pastoor Jacobus Sweerts. Hou er rekening mee, zoals ook uit de voorgaande teksten blijkt dat de onderpastoor ook in de pastorij woonde.

Gewijd te Mechelen	06.03.1819
Onderpastoor te Hoegaarden	16 03 1819
Leraar college Mechelen	01.10.1819
Superior idem college	01.10.1820
Pastoor te Putte	28.09.1827 ¹
Superior van het Klein Seminarie te Mechelen	23.02.1839
Erekanunnik van het St.-Romboutskapittel	30.06.1832
Titulair kanunnik	20.03.1833
Aartspriester voor het district Mechelen	29.04.1835
Aartsdiaken van het St-Romboutskapittel	20.01.1855

⁶ F. De Ridder, *Geschiedenis van O. L. V. ten Poel te Thienen*, Uitg. Schuermans-Medaer, Tienen, 1922, p. 203 en E Martens, *Histoire de la paroisse de Kerckom en Brabant*, p. 51.

⁷ AAM, Obituarium, XI,;1856-60, 118, doodsprentje

En wat stond er in de brief van het gemeentebestuur van Hoegaarden gericht aan de aartsbisschop?⁸

Verdediging op alle fronten van pastoor Jacobus Sweerts en de schuld van de moeilijkheden ligt bij enige malcontenten en bij de actuele onderpastoor Dillen. Sweerts is toegewijde, ijverige parochieherder die probleemloos wordt gehoorzaamd. Zijn sermoenen worden elke zondag met veel aandacht gevolgd.

*'Le conseil communal d'Hougaerde...est peiné des inquiétudes de Monsieur Sweerts, Curé de cette paroisse, et de celles des habitants de toute la commune, relativement au bruit que la malveillance cherche à entretenir à l'égard du déplacement de notre respectable curé; quelques intrigants avaient malicieusement cherché depuis assez longtemps à accréditer le bruit que ce digne pasteur, avait l'intention de donner sa démission, ce qui était tout à fait contraire à ses désirs et à ceux de la grande majorité de nos administrés, dont il a su se concilier le respect, l'affection et une obéissance que peu de Pasteurs parviennent à obtenir ayant même des talents beaucoup plus brillants. On doit cet heureux résultat à la conduite exemplaire qu'il a menée ici depuis vingt-neuf ans, à **ses fréquents sermons toujours écoutés avec une attention soutenue**, à ses exhortations, ses consolations près des malades, sa charité envers les pauvres, en un mot à ce zèle infatigable qui jusqu'aujourd'hui ne s'est jamais démenti, et qui n'a pu être mis en doute dans notre commune que par des personnes injustes, méchants, ou personnellement intéressées à son remplacement. S'il a été calomnié près de votre grandeur, nous avons lieu de penser que ce ne peut être que par suite de la mésintelligence qui existe entre lui et Monsieur Dillen, vicaire actuel, envers qui cependant il a toujours usé de beaucoup de générosité sous tous les rapports. Et nous avons à regretter que Monsieur le vicaire ait manqué de réciprocité et de reconnaissance, puisque ce manque d'égards pour Monsieur le Curé vient encore à contribuer à diminuer le bien que Monsieur le Vicaire aurait pu faire parmi nous.*

*Qu'il nous soit permis de faire connaître à votre Eminence que Monsieur le Curé ne lui a jamais donné aucun motif de mécontentement en le surchargeant de besogne, qu'au contraire sa coopération aux fonctions pastorales a toujours été bien faible. **D'ailleurs Monsieur Broos, Curé d'Overlaer et Monsieur Vliegen, Curé à Holsbeek, ses prédécesseurs ayant été vicaire en cette commune, le premier pendant huit ans, le second pendant douze ans,** peuvent certifier qu'il ne s'est jamais élevé le moindre nuage entr'eux et Monsieur Sweerts leur Curé dont ils appréciaient le caractère bienveillant qui a souvent eu l'avantage de calmer les inimitiés et de rétablir l'union parmi ses paroissiens. Comme Monsieur le Curé affirme qu'il n'a jamais reçu aucune admonition de Monsieur le Doyen sur ce qu'il aurait pu trouver de repréhensible dans l'exercice de ses fonctions, que c'est à ses bons soins que **L'Eglise d'Hougaerde est citée comme un modèle d'entretien et de propreté** et qu'il est généralement aimé, Le Conseil Communal croit de son devoir de prendre pour le bien et la tranquillité de la paroisse, son respectueux recours vers votre Eminence, la suppliant très humblement de daigner nous laisser notre Curé, une démission serait pour lui un véritable déshonneur qui le conduirait promptement au tombeau et affligerait la masse des habitants ainsi que toutes les notabilités de la commune auxquelles il appartient et pourrait avoir des suites bien fâcheuses pour le repos de notre commune.'*⁹

2067

(wordt vervolgd)

⁸ AAM, Parochie Hoegaarden, Brief van 26 juni 1839 (Frans).

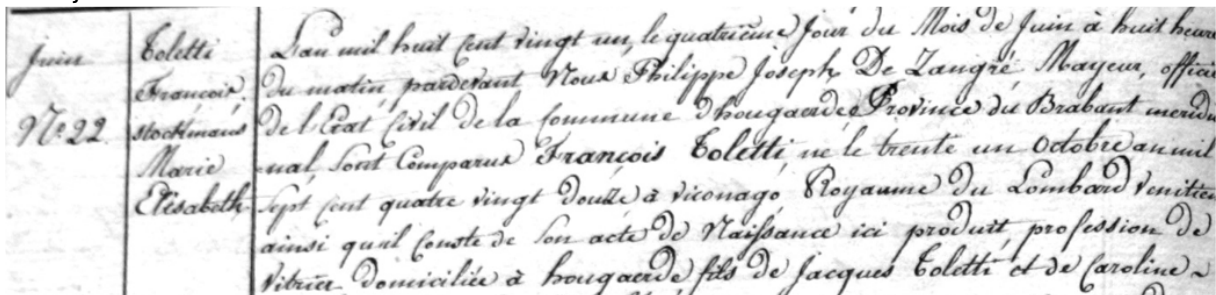
⁹ Plaatsgebrek noopt ons de vertaling in het volgende nummer af te drukken.

Art. 454 Francesco Toletti (1792-1858) niet alleen glazenmaker, succesvol immigrant en Italiaan, maar ook ‘tovenaar’!

Maurice Dodion en Wasily Pedjko

1. Inleiding.

Een biografisch artikel over Francesco Toletti, een gedeeltelijke genealogie over zijn nakomelingen en dito, maar dan over de Hoegaardse afkomst van zijn echtgenote Maria Elisabeth Stockmans verscheen, zoals vermeld in Alpaidis 236, in de jaargang 1974.¹⁰ Naar aanleiding van het artikel over de herberg ‘De Venetiaen’, werd Francesco van onder het stof gehaald omdat het uithangbord inderdaad verwijst naar de geboortegrond van Francesco Toletti, het Koninkrijk Lombardije-Venetië, zoals tenminste vermeld op zijn trouwakte en zijn overlijdensacte.

Huwelijksakte van 4 Juni 1821¹¹: ‘...François Toletti, né le trente un octobre an mil sept cent quatre-vingt-douze à Viconago, Royaume du Lombard Vénitien, ainsi qu’il conste de son acte de naissance ici produit, ...’

‘... François Toletti, geboren op 31 oktober 1792 in Viconago, Koninkrijk Lombardije-Venetië, zoals blijkt uit zijn bijgevoegde geboorteacte¹² ...’

Het koninkrijk Lombardije-Venetië (1815-1866), ook wel het koninkrijk Lombardo-Venetië of het Lombardisch-Venetiaans Koninkrijk genoemd, was een bij het Congres van Wenen (1815) opgericht koninkrijk dat door personele unie verbonden was met het keizerrijk Oostenrijk. Het

omvatte, zoals de naam al zegt, Lombardije (Oostenrijks gebied 1713-1796) en het gebied Venetië (Oostenrijks sinds 1797) inclusief de steden Venetië en Milaan. Na de oorlog tegen Frankrijk en Sardinië in 1859 verloor Oostenrijk de westelijke helft met Lombardije en delen van Mantua aan Sardinië. Bij het Verdrag van Wenen van 1866 viel ook de oostelijke helft met Venetië toe aan het nieuwe koninkrijk Italië.

Nu is **Cadegliano-Viconago** een gemeente in de Italiaanse provincie Varese en telt 2176 inwoners. Het dorp ligt 60 kilometer ten noordwesten van Milaan en 15 kilometer ten noorden van Varese, aan de grens met Zwitserland.¹³

¹⁰ Hubert Van Nerum, *Een Italiaan in Hoegaarden*, -Alpaidis, X (1974), nrs. 35 en 36.

¹¹ BSHoeg., Huwelijken, 1821, nr. 22.

¹² De bijgevoegde documenten als uittreksels uit de akten van de burgerlijke stand, militie, ontvoogding, ... zijn niet bewaard.

¹³ Wikipedia.

Francesco, zoals hij tekent onder de huwelijksakte, was zoon van Jacques Toletti en Caroline Minotti (+ Viconago 16/05/1799), glazenmaker van beroep. **Hij verklaarde onder eed dat de overlijdensdatum en -plaats van zijn vader onbekend zijn.** Hij nam Marie Elisabeth Stockmans (Hoeg. 02/08/1795), landbouwster, dochter van Jean Stockmans en Marie Anne Beetens tot zijn echtgenote. De huwelijksaankondiging is op zondagen 20 en 27 mei aangehangen aan de deur van het gemeentehuis, 't Nieuwhuys toen¹⁴. Bij deze gelegenheid werden ook de twee, reeds geboren kinderen gewettigd, respectievelijk Louis Toletti (Hoeg. 14/04/1819) en Alexandre Stockmans (Hoeg. 27/04/1821).

Getuigen waren:

- Jean Stockmans, 63 jaar, landbouwer en vader van de bruid;
- Lambert Stockmans, 23 jaar, landbouwer en broer van de bruid;
- Charles Menotti, 36 jaar, glazenmaker en oom van de bruidegom¹⁵, wonend in Namen;
- Henri Groetaers, 53 jaar, schepen te Hoegaarden en geen familie.¹⁶

De handtekeningen op de huwelijksakte.

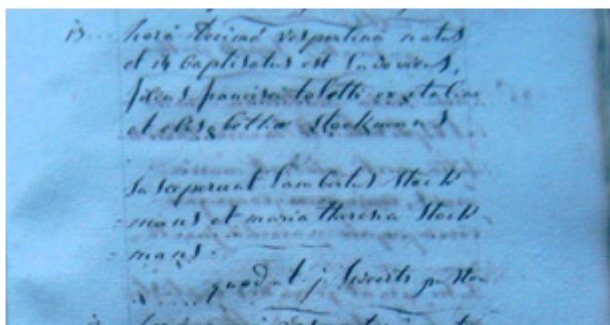
De twee oudste kinderen, Louis en Alexander, waren reeds geboren vooraleer de ouders trouwden.

Op 13 april 1819 om 10 uur 's avonds werd Louis (Ludovicus) geboren, gedoopt de 14^e met Lambertus en Maria Theresia Stockmans als peter en meter.

¹⁴ Van 1796 tot en met 1833 was 't Nieuwhuys gemeentehuis.

¹⁵ Jongere broer van zijn moeder en maar 7 jaar ouder dan Francesco; best aannemelijk dat hij overlijdensplaats en -datum ook niet (meer) kende;

¹⁶ Zowel bruid als bruidegom hadden elk twee getuigen; hier is de schepen tweede getuige voor de bruidegom en ook hij verklaarde onder eed dat hij de overlijdensplaats en -datum van de vader niet kende.

13. Hora decima vespertina natus
et 14 baptisatus est Ludovicus,
filius Francisci Toletti **ex Italia**
et Elisabethae Stockmans

Susceperunt/peter en meter : Lambertus Stock-
mans et Maria Theresia Stock-
mans.

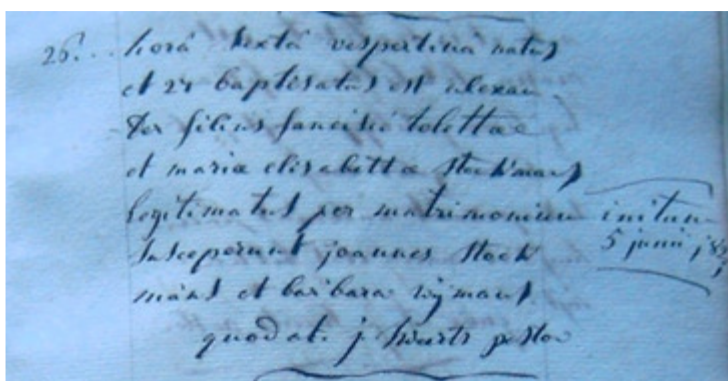
Quod at(testor) J. Sweerts pastor

Doopakte door pastoor Jacobus Sweerts van Louis Toletti: 14 april 1819, geboren 13°.

Alexander Toletti zag het levenslicht op 26 april 1821 om 6 uur 's avonds; hij kreeg Jean Stockmans en Barbara Wijmans als peter en meter.

Bij de notering van het doopsel van een natuurlijk kind liet pastoor Jacobus Sweerts tussen de naam en de ouders van de dopeling enerzijds en de namen van de peter en de meter anderzijds een lijntje open om later de datum van het kerkelijk huwelijk van de ouders te noteren.

In de doopakte van Louis is die lijn opengebleven, bij Alexander heeft de pastoor wel de huwelijksinzegening genoteerd (=legitimus per matrimonium initam 5 junii 1821).

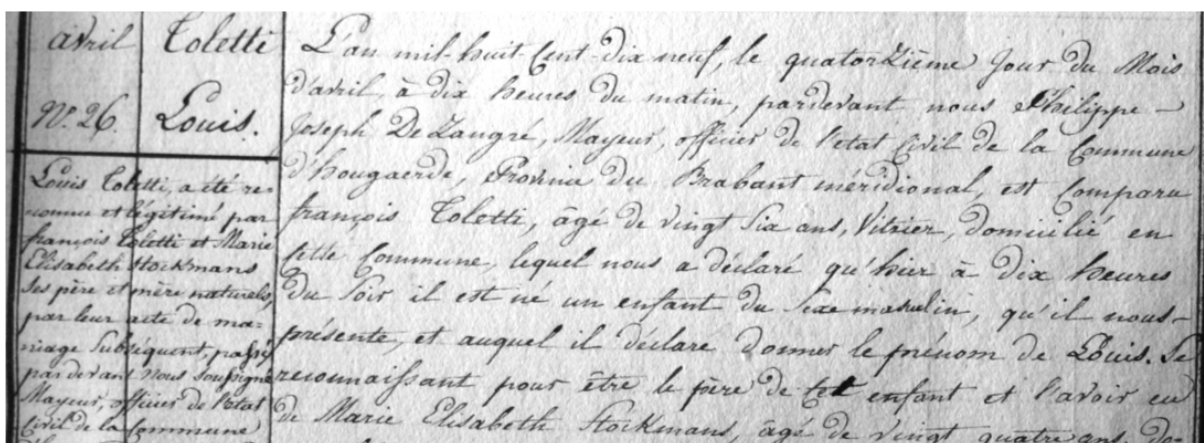

26. Hora sexta vespertina natus
et 27 baptisatus est Alexan-
der, filius Francisci Tolettæ (sic)
et Maria Elisabetha Stockmans
legitimus per matrimonium initam 5 junii 1821.#
Susceperunt Joannes Stock-
mans et Barbara Wijmans.

Quod at(testor) J. Sweerts, pastor

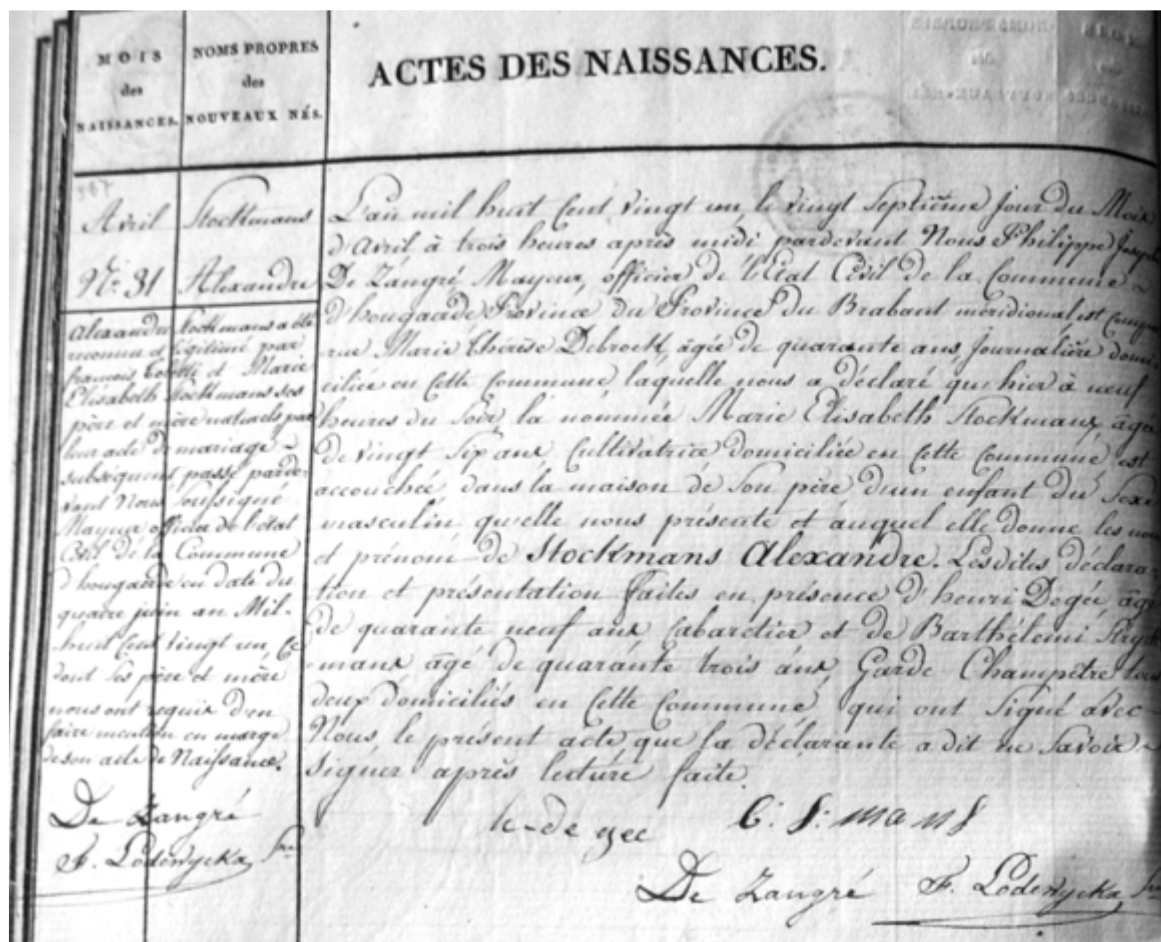
#gewettigd door het huwelijk gesloten op 5 juni 1821

Doopakte door pastoor Jacobus Sweerts van François Toletti: 27 april 1821, geboren 26°.

Geboorteakte van Louis Toletti, met in de marge zijn wettiging.¹⁷

¹⁷ BSHoeg., Geboorten, 1819, nr. 26, aanhef.

Geboortekte van Alexander Stockmans, alias Toletti, met wettiging in de marge.¹⁸

2. Marie Thérèse Debroek twijfelachtige vroedvrouw, maar Louis Windelinckx als vroedmeester evenmin zuiver op de graad of ... er waren meer fantasten in Hoegaarden

Bij de geboorte van zijn tweede en ook, zoals zijn broer, natuurlijk kind en zoontje was Francesco Toletti blijkbaar afwezig en werd de geboorte aangegeven door **Marie Thérèse Debroek/Debrouck** (Z.-L. 10/03/1777), dochter van Nicolas Debrouck en Marie Elisabeth Frelin. Zij huwde te Hoegaarden op 31 december 1801 met Leonard Van den Bosch (Hoeg. 10/05/1776), natuurlijke zoon van Marie Van den Bosch.

Zoals blijkt uit een summier onderzoek van de geboortes was in de jaren 1819-1821, op de klassieke uitzondering na, Marie Thérèse die de geboorteaangifte deed aan de burgerlijke stand, van natuurlijke kinderen bij afwezige vader.

Zij staat er telkens genoteerd als dagloonster/arbeidster, maar gezien wat volgt bood ze haar diensten aan als vroedvrouw.

Dit laatste komt duidelijk aan het licht wanneer onze schepen Henri Groetaers op een schrijven van de arrondissementscommissaris antwoordt.

In januari 1827 stuurt Groetaers als antwoord op desbetreffende vraag van 14 december 1826 van de arrondissementscommissaris het volgende antwoord in verband met een zekere **Louis Windelinckx**. Deze zou na verschillende beroepen uitgeoefend te hebben in Leuven zoals dat

¹⁸ BSHoeg., Geboorten, 1821, nr. 31.

van stoeldraaier, verver en koffiehuishouder, zich op 24 november 1820 in Hoegaarden gevestigd hebben als 'vroedmeester'.¹⁹ Hij verbleef hier toen alleen en is naderhand in Tienen gaan wonen. Maar na twee en een half jaar woonde hij terug in Hoegaarden omdat hij 'bekend' was in Tienen, men hem niet betrouwde, hij er geen succes had, niet aan de kost kwam!

Hij begon dan in Hoegaarden met 'kwakzalver te spelen' en oefende de beroepen uit van geneesheer, heelmeeester, optieker en apotheker. Maar ook hier verkorf hij het bij de moeders na enkele ongelukkige bevallingen waarvoor hij de schuld kreeg.²⁰

'Ziende dat zijne weetenschappen hem te Thienen, alwaar hij wel bekend was, geene voordeelen bijbragten, is hij over dertig maanden wederom te Hougaerden komen wonen. In het begin heeft hij zich veroorloft den kwakzalver alhier te speelen en de professie van geneesheer, heelmeeester, oculist, oppotheker (sic) uitte oefenen; en alzoo zijne bekwaamheid, de genezing die hij niet vreesde te verzekeren, niet konde uitwerken, heeft hij het vertrouwen der bezwangende vrouwen niet kunnen bekomen; hun mistrouwen is zelfs vermeerderd geweest door de aan hem toegeëigende ongelukken die aan eenige vrouwen, die hij in de baring geholpen heeft, voorgevallen zijn.'

Windelinckx geeft **Theresia Debroeck/Debroek**, vrouw van Leonardus Van den Bosch/Vandenbosch, werkman, aan bij de politie omdat zij ten onrechte het beroep van vroedvrouw uitoefende. Louis Windelinckx zelf was door de gemeente erkent in deze hoedanigheid

Op 3 juni 1825 was zij bij de geboorte van een tweeling in Outgaarden vroedvrouw²¹, en Henri Groetaers, schepen en bevoegd voor de politie heeft toen onmiddellijk een proces verbaal opgesteld en verzonden naar de rechtbank van eerste aanleg te Leuven waarop zij veroordeeld is tot het betalen van een boete.

Op 16 november 1826 heeft Windelinckx opnieuw een schriftelijke klacht ingediend ten laste van Theresia De broek/ Debroeck, klacht die Groetaers de 25^e november heeft doorgestuurd naar de Procureur des Konings. De 'pro justitia' vermeldt ook: 'dat hij (Windelinckx) zich ook veroorloofde de kunde van heelmeeester uit te oefenen, terwijl hij slechts als vroedmeester aangesteld is, en naar dat den zelven (Windelinckx) ons belooft heeft van zulks niet meer te doen, hebben wij daar over opgesteld het tegenwoordig proces-verbaal om te dienen alwaar het noodig wezen zal;'

3. Franciscus Toletti krijgt een proces verbaal aan zijn broek op 17 augustus 1826 wegens 'tovenarij' en aftroggelarij.

17 augustus 1826 werd er een 'pro justitia' opgemaakt door de Hoegaardse schepen/assessor Henri Groetaers, bevoegd voor de politie. Hij had vernomen dat glazenmaker Franciscus Toletti zich al verscheidene maanden bezig hield met mensen te genezen van 'heksen' en dat hij alzo

¹⁹ Het mannelijke van vroedvrouw.

²⁰ *'Ziende dat zijne weetenschappen hem te Thienen, alwaar hij wel bekend was, geene voordeelen bijbragten, is hij over dertig maanden wederom te Hougaerden komen wonen. In het begin heeft hij zich veroorloft den kwakzalver alhier te speelen en de professie van geneesheer, heelmeeester, oculist, oppotheker (sic) uitte oefenen; en alzoo zijne bekwaamheid, de genezing die hij niet vreesde te verzekeren, niet konde uitwerken, heeft hij het vertrouwen der bezwangende vrouwen niet kunnen bekomen; hun mistrouwen is zelfs vermeerderd geweest door de aan hem toegeëigende ongelukken die aan eenige vrouwen, die hij in de baring geholpen heeft, voorgevallen zijn.'*

²¹ PROutg., Doopsels, op 3 juni 1825 werden inderdaad geboren en gedoopt Maria Catharina Steenweg en Maria Josepha Steenweg, tweeling van Jan Baptist Steenweg en Marie Thérèse François

menig goedgelovige had bedrogen en geld afgetroggeld. De schepen liet de bedrogen dorpsgenoten bij zich komen om hen te verhoren over de 'toverkunsten' van Toletti.

'... (Franciscus Toletti) zich zedert verscheide maanden bezig houdt met te willen genezen de personen die hij zegt betoovert te zijn en dikwils personen als hexen Designeert en dat hij alzoo bedroogen heeft franciscus Morren, Guilielmus Taelemans en Catharina Taelemans te Bost gehugt onder deze Gemeente als ook Joannes Paulus janssens Beenhouwer en herbergier in deze Gemeente dat ik de Genaamde franciscus Morren voornoemd Maria Barbara Pint vrouwe van gezegde Guilielmus Taelemans, Ludovicus Taelemans woonende bij gezegde Catharina Taelemans en Joannes Paulus janssens voornoemd op heden heb doen roepen en hun verzocht om mij te verklaren wat den gezegden Tolletti ten hunnen huysen had verrigt aan welk verzoek zij voldoende hebben mij verklaar te weten'.²²

The image shows a handwritten manuscript page, likely a legal document or a transcript of a court proceeding. The text is written in a cursive script, characteristic of the late 18th or early 19th century. At the top, there is a heading that reads 'No. justitia'. The main body of the text begins with 'Het jaar 1800 des en twintig den 17ten dag der maand august' and continues with a detailed account of a complaint against Francis Toletti, mentioning various individuals and their alleged actions. The text is written on a single sheet of paper, with some visible creases and a slightly aged appearance.

2073

Aanhef van het proces-verbaal opgesteld door schepen Henri Groetaers.²³

Franciscus Morren heeft verklaard dat Franciscus Tolletti dit jaar vóór Pasen ten huize van zijn schoonzoon Franciscus Ausloos te Rommersom er zich op had beroemd dat hij in Sint-Jans-Geest/Saint-Jean-Geest verschillende personen had geholpen; dat hij daar padden en schone bloemen uit een hoofdkussen had gehaald. Dat gelovend heeft hij Tolletti bij zijn vrouw ontboden, die al lange tijd ziek en met hevige pijnen het bed hield. Guilielmus Beetens, werkman en wonend in Hoegaarden, vergezelde gewoonlijk Toletti, en hij wist te zeggen dat Toletti aan Morren vertelde dat ze van de kwade hand was geraakt en dat diegene die haar dat had aangedaan niet veraf woonde en dat 'ze iets zou komen ontteeren hebben'.

²² We hebben hier bij het begin van de aanklacht de transcriptie letterlijk, zonder enige wijziging, weergegeven; bij verdere citering passen we hier en daar de spelling en leestekens aan onze huidige regels aan.

²³ GAHoeg., PV 1826-1829.

Tolletti heeft de vrouw overlezen rond middernacht en haar opgedragen van de volgende dag naar de mis te gaan en dat ze gedurende 9 dagen²⁴ *'niets mogten leenen nogte ontleenen'*. Tolletti zei ook dat hij geen ereloon mocht vragen en dat ze hem konden geven wat ze wilden. Hij kreeg een kroon (*Frans, van 1795 tot 1878 een gouden muntstuk van vijf frank*).

Na 9 dagen is Toletti nog eens teruggekomen, heeft de zieke nog eens overlezen en dan heeft hij een hoofdkussen (*eenen hoofd peluwe*) opengesneden en er iets uitgehaald en hij zei dat het een beestje was en hij heeft het in de kachel gegooit en verbrand²⁵.

Kort daarna is hij nog eens teruggekomen en heeft hij de vrouw nog eens overlezen en hij heeft een kikvors of pad uit het bedstro gehaald en in de stoof verbrand en hij zei erbij dat diegene die dat aan zijn vrouw had aangedaan maar omtrent twee honderd stappen ver woonde en dat zij ongeveer zes jaren geleden op een zondag daar iets gesmeten had en dat de beesten die hij uit het bedstro nam daar waren van voortgekomen.

Toletti kreeg nu van Franciscus Morren een stuk van vijf frank.

Maria Pint, de vrouw van Guilielmus Taelemans verklaarde het volgende.

Franciscus Toletti, samen met Guilielmus Beetens kwam bij haar thuis tijdens de laatste vastenperiode en vertelde haar dat haar zoon Lambertus Taelemans *'van eene kwade hand geraekt was en dat hij hem van de gezwellen die hij onder zijne keel en armen heeft zoude genezen hebben. Dat hij alsdan des nagts haren zoon overlesen heeft in een boek en heeft alsdan eene novene doen houden bestaande in negen dagen agter malkanderen misse te hooren en gedurende dien tijd niet te leenen ofte ontleenen en zegde dat de hex die dat gedaan had, in den dag (op een dag) iets zou komen vragen hebben om te leenen welk (wat) zij niet en hadden.'* En vervolgens heeft Toletti *'eene kleine swert beestje uit eenen hoofd peluwe (hoofdkussen) gehaald en in de stoof verbrand.'*

Ze mochten hem als loon geven wat ze wilden en ook hier kreeg hij een stuk van vijf frank.

Na de negen dagen kwam Toletti nog eens de zoon overlezen en haalde hij nog eens een kikvors of een pad uit het bed. Weer zei hij geen loon te mogen vragen en nu kreeg hij twee kronen en 10 stuivers.

Ludovicus Taelemans heeft verklaard dat genaamde Toletti, vergezeld van Guilielmus Beetens, vijf maanden geleden geroepen is ten huize van Catharina Taelemans die al twee jaar lang geen boter gekarnd kreeg van de melk van haar koeien.

Toletti zei dat de heks al met de boter aan de haal was omdat de melk in het melkhuis stond. Hij zei vervolgens dat hij twee boeken bij zich had en hij overlas de koeien. Daarna stak hij iets onder de dorpel van de stal en onder die van het woonhuis en zei erbij dat het iets heiligs was.

Hij zei dan ook nog dat ze hem mochten geven wat ze wilden en hij kreeg van Catharina een kroon.²⁶

²⁴ Een *noveen* is een reeks van negen dagen waarop men op een bijzondere wijze tot God bidt, ter verkrijging van een gunst.

²⁵ *en zoo hij zijde dat het een Beestje was en heeft het in de stoof verbrand.*

²⁶ *'dat de hex de boter al weg had omdat de melk in de spin (Melkhuys) was; dat hij bij hem had twee kleine boeken ende koeybeesten overlezen heeft en heeft alsdan iets onder den dorpel van den koeystal en onder den gene van de huysdeur gesteken zeggende dat het heyligdom was het geen hij daar stak, hij zijde alsdan dat ze hem konde geven dat ze wilde en dat Catharina Taelemans hem alsdan eene kroon gegeven heeft.'*

Kortelings daarna kwam Toletti terug en hij liet een noveen houden door 9 dagen na mekaar naar de mis te gaan en ze mochten die tijd niets lenen of ontlennen en hij las ook nog in zijn boeken terwijl twee personen hun hand op zijn schouder moesten leggen. Diegene die zijn hand op zijn rechterschouder had gezet moest het St.-Jansevangelië lezen om de beesten die daar verstopt waren vast te krijgen. Maar toen het evangelië gelezen was zei hij dat de beesten niet konden gepakt worden omdat de noveen (= de negen dagen) nog niet gedaan was.²⁷

Catharina Taelemans gaf hem één kroon en een halve kroon.

Nadat de 9 dagen voorbij waren kwam hij nog eens terug de beesten overlezen en weer moesten twee personen hun hand op zijn schouders leggen en *‘heeft alsdan eenen vorsch²⁸ uyt den koeystal gehaald en eenen uyt den kelder en heeft ze in de stoof verbrand.’*

Toletti kreeg ervoor één kroon en een halve kroon en een stuk van twee schellingen.

Toletti kwam een beetje later terug op de deur kloppen om te zeggen dat hij te weinig had gekregen *‘om zo eene zaak te doen, dat ze meer op een half jaer daer mede zou gewonnen hebben als zij aan hem gaven; dat om hem te vreden te stellen hij verklaarder hem nog twee kroonen gegeven heeft, dat hij verklaarder als hij hem die twee kroonen gaf vroegde of het wel zeker was dat het daarmede zoude gedaen geweest zijn, hij heeft gezegt van ja en dat indien het niet gedaen was dat hij de hex zoude in huys doen komen hebben, maar dat hij daer mede te veel getanteert was.’*

2075

De volgende die een verklaring aflegde was Jan Paulus Janssens. Op een dag in maart ll. kwam Elisabeth Stockmans, de vrouw van Franciscus Toletti bij hem aan huis om te vragen of zijn dochter Catharina Janssens genezen was. Op een ontkennend antwoord zei Elisabeth dat als haar man de zieke zou zien hij zeker zou weten wat er schortte.

Jan Paulus liet Franciscus Toletti komen en nadat hij Catharina aan de hals had onderzocht tot het besluit kwam dat ze betoverd was. Hij zou haar binnen een week genezen, zoniet waren ze hem niets schuldig. Alleen maar had hij die *‘macht’* tijdens de nacht van donderdag op vrijdag. Hij is de dochter komen overlezen op een nacht tussen donderdag en vrijdag, hij heeft een oud pluimen oorkussen opengesneden en gezegd dat er iets in stak en omdat er wat pluimen aan mekaar plakten was dat het werk van heksen. Hij heeft een noveen doen houden van 9 dagen na mekaar naar de mis te gaan en gedurende die tijd mocht er niets op krediet verkocht worden.²⁹

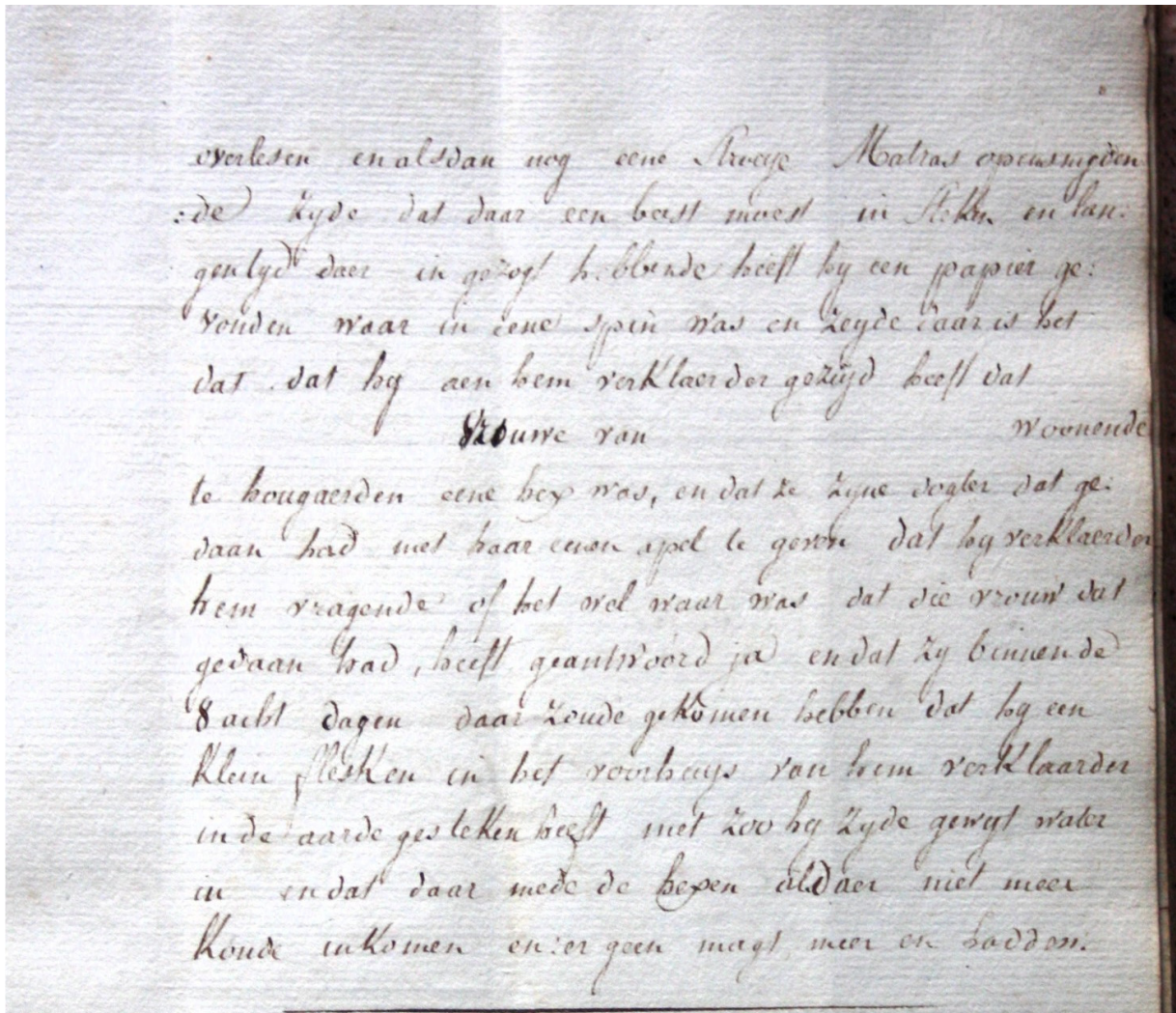
Daarna is nog één keer de dochter komen overlezen en heeft hij een strooien matras opengesneden, er lang in gezocht op zoek naar een ‘beest’ en uiteindelijk vond hij een papier met een spin erin. Toletti zei dat NN (niet ingevuld), vrouw van NN (niet ingevuld) en wonend in Hoegaarden een heks was en dat ze dat aangedaan had aan zijn dochter met haar een appel te geven.

²⁷ *‘om de beesten die daer versteken waren te krijgen en naer gedaen te hebben met lezen zeyde hij dat hij ze niet kregen konde omdat de novene niet gedaen en was; hij zeyde alsdan dat ze hem konde geven het geen zij wilden.’*

²⁸ Kikker/kikvors

²⁹ *‘Catharina Janssens gevisiteerd [had] aan hare hals, zijde dat ze betoovert was, dat hij ze op 8 dagen zoude genesen hebben en dat indien ze op dien tijd niet genesen was dat hij niets moest geven voor zijnen devoeren (voor zijn inspanning), maar dat hij geene magt in had om zulks af te nemen als tusschen donderdags en vrijdags ‘snagts; dat hij als dan op eenen nagt tusschen donderdags en vrydags gezegd dogter heeft komen overlesen en heeft alsdan een oud pluymen oorkussen open gesneden zeggende dat daar iets in was en eenige pluymen aan malkanderen vast zijnde zijde hij dat zulks ‘t werk der hexen was, en heeft eene novene doen houden bestaande in 9 dagen agter een volgens misse te hooren en gedurende dien tijd niets op credit te mogen verkoopen’*

Toen Jan Paulus vroeg of hij dat wel juist begrepen had, beaamde Toletti dat en dat de heks binnen de 8 dagen zou teruggekomen zijn als hij niet een flesje gewijd water in het voorhuis onder de grond zou gestoken hebben. Nu konden de heksen niet meer in huis komen en hadden zij er ook geen macht meer om kwaad te doen.

overlesen en alsdan nog een Noege Matras openstelden
:de) Zyde dat daar een beest moest in steken en lan-
genlyc daer in gezocht hebbende heeft hy een papier ge-
vonden waar in een spin was en zegde daar is het
dat dat hy aen hem verklaender gezeyd heeft dat
Vrouwe van woonende
te Hoegaerden een heks was, en dat de zyne dogter dat ge-
daan had met haer eusen apfel te geven dat hy verklaender
hem vragende of het wel waar was dat die vrouw dat
gedaan had heeft geantwoord ja en dat zy binnen de
8 acht dagen daar zoude gekomen hebben dat hy een
klein flesken in het voorhuys van hem verklaender
in de aarde gesteken heeft met zov hy zyde gewyt water
in endat daar mede de heksen aldaer niet meer
konde inkomen en er geen magt meer en hadden.

Einde van het proces verbaal; naam van de heks en haar echtgenoot niet ingevuld.

Daarmee zijn we nog niet aan het einde van dit verhaal, want:

-er passeren nog glazeniers in die periode in Hoegaarden, al of niet met een Italiaanse familienaam; en ook nog andere 'vroedmeesters en heelmeeesters'!

-Beetens, de kompaan van Francesco Toletti, moet ook voor de rechter verschijnen, en dat was niet de eerste maal;

-Windelinckx wordt 65 jaar en vraagt een overlevingspensioen aan en beweert zelfs dat een zoon dienst klopt op Java in het Koninklijke Nederlandse Koloniale Leger;

-In de tekst wordt Toletti door zijn slachtoffers vergoed met verschillende soorten munten: stukken van 5 Frank, halve en hele Kronen, Guldens, Stuivers, ...

Wordt dus vervolgd.

**Art. 455 De kadastrale Poppkaarten van
Hoegaarden, Meldert, Zétrud-Lumay, Outgaarden³⁰ op onze website.**

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Vlaamse Stam, het Tijdschrift voor familiegeschiedenis, LX (2024), nr. 3, p. 384 besteedde een artikeltje aan het kadaster uitgegeven door P.C. Popp. We lezen er dat Popp in totaal de kadastrale kaarten en leggers van 1.733 gemeenten gepubliceerd heeft. Hiervan zijn 1.253 gemeenten opgenomen in het namenregister van de databank van de Universiteit Gent (van 826 gemeenten uit het midden van de 19^e eeuw zijn geen kadastrale gegevens op het niveau van de eigenaars of percelen gepubliceerd).

Om het nog anders te formuleren: Tussen 1842 en 1879 publiceerde Philip-Christian Popp een kadastrale Atlas van België. Dit werk vormt vandaag een eersterangsbron voor al wie op zoek is naar harde informatie over vastgoed en grondbezit in de negentiende eeuw. POPPKAD draagt bij tot de ontsluiting van dit omvangrijke basiswerk voor uiteenlopend onderzoek. De infrastructuur wordt beheerd door het Queteletcentrum van de Universiteit Gent en kwam tot stand in samenwerking met Heemkunde West-Vlaanderen. Op deze site vindt u meer informatie over dit project. Namen van grondeigenaars uit de Atlas zijn hier consulteerbaar.

Philip-Christian Popp published a cadastral Atlas of Belgium between 1842 and 1879. Today this work forms a first-rate source for anyone looking for hard information about property and landownership in the nineteenth century.

*POPPKAD opens up this extensive groundwork for different research applications. This infrastructure is managed by the **Quetelet Center** of Ghent University and was developed in collaboration with Heemkunde West-Vlaanderen. You'll find more information about the project on this website. You can consult the names of landowners in the Atlas **here**.*

2077

The screenshot shows the POPPKAD website. At the top, there is a banner with a historical map and the text "HET KADASTER UITGEGEVEN DOOR P.C. POPP" and the "Poppkad" logo. Below the banner, the heading reads "Gegevens Popp-project Heemkunde West-Vlaanderen nu te raadplegen". The main content is divided into three columns. The first column, titled "Voorouders rond 1850 opzoeken?", describes how Heemkunde West-Vlaanderen has digitized Popp's leggers into a database. The second column explains that the data was provided to the University of Ghent for their online database. The third column, titled "je zoeken naar personen met je familienaam, maar ook naar wie de eigenaar is van waar je nu woont", explains that users can search for people by name or current address using the "Namenregister" search machine on the website, with the URL https://poppkad.ugent.be/poppkad_start.php provided.

(Vlaamse Stam, tijdschrift voor familiegeschiedenis, LX (2024), nr. 3, p. 384.)

Praktisch:

1. Voor een perfecte en duidelijk afleesbare afbeelding van de Poppkaart van de gezochte gemeente volgt men volgende link: <https://belgica.kbr.be/belgica/popp.aspx?lg=nl-BE> (dit is de toegang tot de digitale collectie van Poppkaarten en -leggers van de Koninklijke

³⁰ Van 1810 tot 1922 was Outgaarden een gehucht van Zétrud-Lumay.

Bibliotheek).

(Voor wie op zoek is naar de raadpleegbare Poppkaarten uit het Vlaamse gewest, huidige situatie, is er: <http://www.geopunt.be/kaart>

2. Voor de eigenaars en inlichtingen uit de databank:

https://poppkad.ugent.be/poppkad_start_php

Welke eigenaars en inlichtingen komen in de databank voor ?

De databank bevat basisgegevens (naam, artikelnummer, gemeente) van alle eigenaars, vruchtgebruikers en erfpachters van vastgoed gelegen in de gemeenten waarvan de kadastrale leggers door P.C. Popp werden gepubliceerd en die tot op heden in het kader van het project POPPKAD werden ingevoerd (zie [Overzichtskaart van geïndexeerde gemeenten](#)).

De zoekmachine verwerkt alleen familienamen. Instellingen zijn niet opzoekbaar op deze site (maar worden wel vermeld wanneer ook de naam van een privépersoon figureert in een artikelbeschrijving).

Eén en dezelfde persoon kan meermaals in de databank worden vermeld. Dit is het geval wanneer iemand vastgoed bezit in verschillende van de beschouwde gemeenten of wanneer de eigendomsrechten van deze persoon niet overal dezelfde zijn (onderscheid naar volle of gedeelde eigendom, recht van vruchtgebruik of erfpacht).

Betrouwbaarheid en spelling van namen

De zoekmachine dient met de nodige kritische zin en inventiviteit te worden gebruikt. Een persoon kan onder verschillende benamingen en schrijfwijzen in de databank voorkomen. In de negentiende eeuw nam men het niet zo nauw met de spelling. Familienamen werden vaak genoteerd zoals een ambtenaar het hoorde, wat aanleiding gaf tot een brede waaier van schrijfwijzen. De kadastrale administratie verfransde of latiniseerde daarnaast vele voornamen.

De Poppleggers en de originele kadasterdocumenten zijn bovendien niet vrij van fouten. Bij het overschrijven van de kadastrale gegevens en het zetwerk werden vergissingen door Popp en diens medewerkers begaan. Ook de kadasterambtenaren lieten zich in dit verband niet onbetuigd. De registratie van de persoonsnamen blijkt in het bijzonder gevoelig te zijn geweest voor fouten.

Volgende letters werden per vergissing vaak verwisseld in de originele bron: "c" en "e"; "l" en "i"; "n" en "u". Hou hier rekening mee bij het ingeven van de gezochte familienaam.

3. Wie op zoek is naar de leggers van de Poppkaarten en de basisgegevens Hoegaarden, Outgaarden, Meldert en ook Zétrud-Lumay

kan hier terecht omdat de 19e -eeuwse kadasterkaart van Hoegaarden niet opgenomen is in de databank. Omdat onze gegevens uitgebreider zijn dan genoemde databank kunnen ook Meldert en Zétrud-Lumay/Outgaarden hier geraadpleegd worden.

Hoegaarden is nog niet bewerkt. Meldert en Zétrud-Lumay/Outgaarden zijn wel raadpleegbaar in de databank³¹ van de UGent.

³¹ Meldert (Brabant) staat in het 'Namenregister' als 'Huidige fusiegemeente Boutersem', waar het Hoegaarden moet zijn.

**De bewoners van de Plaats (1ste sectie)
en hun onroerend goed in eigendom of huur.
Op 112 woonsten slechts 15 met een verdieping!**

*Op de gemeenteraadszitting van het kanton Hoegaarden van 2 messidor an 4 van de Republiek (20 juni 1796) werd er besloten een cijsboek te maken van al de eigenaars of huurders van een onroerend goed: woonst, hof, land, weide ... binnen de grenzen van Hoegaarden.*³³

Waarom?

1. Belastingen en opeisingen door de desastreuze en langdurige oorlogen lopen zo hoog op dat de gemeentekas leeg is en aan komende verplichtingen niet meer kan voldaan worden.
2. Grondbelasting wordt door de centrale overheid van het departement van de Dijle opgelegd.
3. Grondbelasting opleggen, er de betaling van eisen en een juiste afrekening maken kan niet zonder eerst een wettelijk instrument opgesteld te hebben van alle gronden en hun oppervlakte van elke gemeente van het kanton.
4. **Hoegaarden heeft geen sluitende lijst van het onroerend goed van haar grondgebied bruikbaar om belastingen en andere lasten te verdelen volgens het principe van de ‘Gelijkheid, Rechtvaardigheid en Broederlijkheid.’** Dit laatste argument door de nalatigheid van het oude dorpsbestuur.³⁴

2079

Alle eigenaars en alle huurders van gronden en/of andere opbrengstgoederen gelegen binnen de jurisdictie van de kantonhoofdplaats Hoegaarden moeten tussen 8 en 13 frimaire (vanaf 28 november 1796) aangifte komen doen in het gemeentehuis van al hun gronden of opbrengstgoederen met opgave van grootte en de exacte ligging. De eigenaar of huurder van elk perceel dat niet wordt aangegeven zal beboet worden à rato van 10 percent van de waarde van het perceel: **de helft van de som voor de verklikker, de helft voor de gemeentelijke reservekas.** In alle gemeenten van ons kanton waar een omvattend rapport van alle onroerend bezit nog niet of onvolledig voorhanden is zal hetzelfde gebeuren.

De gemeente werd in een aantal secties verdeeld en voor de **1ste sectie ‘de Plaets’** en voor de **2de sectie ‘de Gete’** zijn de lijsten bewaard. Voor zover de aangiftes volledig waren en de opgegeven items bij elke persoon juist en compleet, hebben wij zo een mooi beeld van het onroerend goed van de Hoegaardiers van deze twee secties. Bezittingen buiten het Hoegaardse grondgebied werden niet opgenomen want niet relevant voor de plaatselijke belastingen. Voor de 1ste sectie zijn er een half dozijn inwoners van Zétrud-Lumay die onroerend goed hebben of huren onder Hoegaarden en deze worden wel mee opgenomen.

Omdat ook de huizen mee werden gerepertorieerd krijgen we ook een mooi idee over het al of niet hebben van een verdieping en over het aantal ramen en over de staat van de woonst. Wat

³² Dit document en de tekst staan op onze website <https://www.geslachten-lignages-hoegaarden.be>

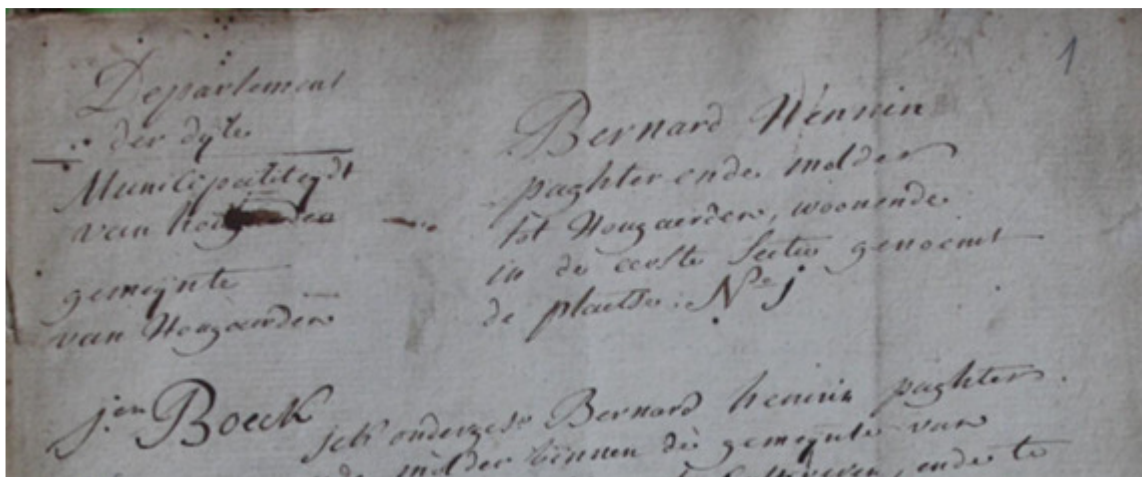
³³ GAH, *Registre ou délibérations du Conseil Municipal du 4 Thermidor An 3 au 23 Pluviose An 6*, p. 173-175.

³⁴ er staat: ‘... ancienne régence.’

ramen betreft wordt een onderscheid gemaakt tussen gewone ramen, kleine ramen en de luxueuze kruisvensters.

Een handtekening vervulde de verklaring, in het andere geval volgde de vermelding ‘hij/zij verklaarde niet te kunnen schrijven’.

De taxatie geschiedde, ongeacht het gebruik of de ligging van de gronden à rato van 1 gulden/bunder.

(Aanhef eerste pagina van het document)

Naar aanleiding van het artikel over ‘Den Venetiaen’ in *Alpaidis*³⁵; eerste in aan aangekondigde reeks over Hoegaardse huizen volgt een aanvulling :

Jean Henri De Kinder staat er onder nr. 37 met zijn woonst en gronden in eigendom, dan wel in huur en ook zijn handtekening .

-Dekinder Joannes Henricus (nr. 37), tekent Joannes Battista De Kinder

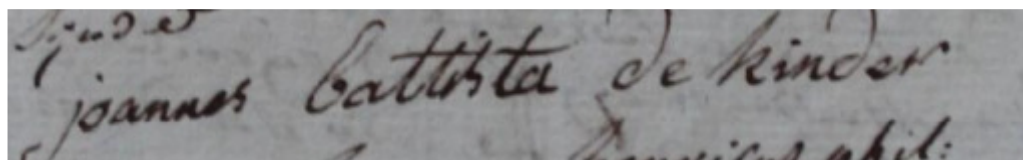
1. huis 2 stagiens, 4 kruisvensters, eigendom, 1e sectie, de grond groot 2 korte roeden reg. de wed. Dominicus Gentin, Hendrik Groenegras³⁶, de straat in 2 zijden (0-0-2)
2. een hof, groot 75 korte roeden, 3e s.³⁷, eigendom, gelegen ca. de Beek reg. Jan Pierre Kempenair, Hubertus Hoebanx/Hoebanx, de Gasthuisstraat (0-3-15)
3. 75 korte roeden, 1e s., eigendom reg. de Walenstraat, Arnoldus Vandermol, Francis Beetens, Jacobus Troost (0-3-15)
4. -75 korte roeden land, 3e s., op het Diefpedeken, eigendom reg. Jan Carmaeck, Jan Falla, Everard Dumont (0-3-15)
5. een half dagmaal in hetzelfde veld, 3e s., in huur van Everard Dumont reg. JB. Dekinder in 2 zijden, Francis Smets (0-2-10)
6. 75 korte roeden land in hetzelfde veld, 3e s., eigendom reg. Hendrik Sacré, Jan Vanmol, Francis Smets (0-3-15)
7. een half dagmaal in hetzelfde veld, 3e s., eigendom reg. JB. Van Es/Vanex, Hendrik Sacré, de wed. J. Nijs ende (*niet ingevuld*) (0-2-10)
8. 25 korte roeden land in hetzelfde veld, 3e s., eigendom reg. JB Vanex, de erf. Schepers, Joseph Houmon/Haumont (0-1-5)

³⁵ Alpaidis LX (2024), nr. 236, 3/2024, p. 7-11.

³⁶ Hendrik Groenegras = Coenegras (buurman, uitleg woonst in volgend nummer).

³⁷ s. = sectie; naast de sectie van de Plaats en de Gete zijn er nog 7 secties.

9. 1 dagmaal in Egypte in hetzelfde veld, 3e s., eigendom
reg. Jacobus Swellen in 2 zijden, de Schoorstraat en Jan Geenis (0-5-0)
10. 1 dagmaal in hetzelfde veld, 3e s., eigendom
reg. Peter Vanhaevendoren/Vanhagendoren, de Schoorstraat, de Groenstraat (0-5-0)
11. 75 korte roeden land, eigendom, 3e s.,
reg. de *Vosschestraat/Vosse(l)straat*, de wed. Gerardt Kaijberghs, Bernard Peters (0-3-15)
12. 1 dagmaal land aan de Loeraerd, 3e s., eigendom
reg. Lamber Matteredne, de wed. Jan Horbaen/Orbaen en de straat (0-5-0)
13. 0.5 dagmaal op de Kouterhof, 3e s., eigendom
reg. Henri Coenegras, Vincent Duquin, Hendrik Nijs (0-2-10)

De eigenaars/huurders en toestand woonsten van deze 1^e sectie in 1796³⁸.

<i>Naam</i>	<i>Voornaam</i>	<i>Woonst (of ander)</i>	<i>Status</i>	<i>Nr. reg.</i>
Albert	Jos	schuur & stallingen	eig.	
Berwouts	weduwe P,	1 st 4 kruisvensters	eig.	16
Bolangier	Servaes	1 st 1 venster	eig.	4
Bolangier	de weduwe	1st 4 vensters	eig.	5
Bonjan	wed, Everard	1 st 1 kruisvenster	eig.	29
Brieven	wed, Libert	1 st 1 venster	huurt	72
Brieven	Henri	1 st 1 venster	eig.	69
Brieven	Nicolaus	2 st 8 kruisvensters	eig.	54
Catoels	Antoon	1 st 4 vensters	eig.	95
Collaerd	Jan Baptist	1 st 2 vensters	eig.	51
Collard	Matthijs	?	eig.	
de Kettenis	François Joseph	2 st 9 kruisvensters	eig.	45
Decock	Joannes	1 st 2 vensters	eig.	27
Dekinder	Joannes Henricus	2 st 4 kruisvensters	eig.	37
Demarije	Trudo Matth,	1 st 2 klein vensters	huurt	15
Dillekaerts	Joannes	1 st 2 vensters	in tocht helft	23
Duquin	wed, Petrus	1 st 2 vensters	eig.	31
Durbuto	A,J,	2 st 5 vensters	eig.	73
Falckenbergh,	Peter	2 st 4 vensters	eig.	61
Finolst/Finoulst	Lambert, de oude	1 st 1 venster	huurt helft	100
Franchemont	Lambert	1 st	eig.	104
Gasia	wed Gerard	een huysken	eig.	6
Gautier	Pierre	1 st 2 vensters	?	86
Gentil	wed, H, Phil,	2 st 2 kruisvensters	eig.	37 (sic)
Gilsoul	Lambert	1 st 1 vensterke	eig.	35

³⁸ Voor het volledige cijnsregister zie de website [https://www.geslachten-lignages-hoegaarden.be/onder/Bronnen < 17e en 18e eeuw](https://www.geslachten-lignages-hoegaarden.be/onder/Bronnen%20<17e%20en%2018e%20eeuw).

Hans	Jan Baptist	1 st 1 venster	eig.	87
Hans	Philippus	1 st 4 vensters	eig.	88
Hendrickx	Henri Barth,	1 st 4 vensters	eig.	49
Hennin	Bernard	1 st 4 kruisvensters	huurt	1
Hermans	Mattheus	1 st 1 venster	huurt	81
Hermans	Antonius	1 st 2 vensters	huurt	13
Homblé	wed, Henri	1 st 3 vensters	eig.	97
Houbar	wed, Paschaes	1 st 4 kruisvenster	eig.	34
Houmont/Haumont	Pierre Joseph	2 st 5 vensters	eig.	67
Hubens	Trudo	1 st 2 kruisvensters	huurt	50
Jacobs	Joseph	2 st 2 kruisv/2 andere	huurt	36
Janssens	Jacobus	1 st 1 klein venster	huurt	8
Joosens	Joannes	1 st 2 kleine vensters		10
Klerinckx	Hendrik de oude	1 st 2 vensters	eig.	44
Le Brasseur	A,			
Lebegge	Joannes	1 st 3 vensters	eig.	76
Libert	Christiaen	1 st 3 vensters	eig.	74
Lintermans	Joannes	1 st 2 kruisvensters	huurt	77
Lintermans	wed, Renier	1 st 2 vensters		64
Lodewijckx	Henri	1 st 2 vensters	eig.	78
		2 st 4 kruisvensters boven/4		
Lodewijckx	Henricus	enkel onderaan	huurt	38
Louis,	François	1 st 4 vensters	huurt	22
Lowet	Henri	1 st 5 kruisvensters	huurt	2
Mallez	Christianus	2 st 11 vensters	huurt	63
Mareels	J, Baptist	2 st 1 kruisvenster		12
Matthieu	wed, Thomas	1 st 1 venster	huurt	70
Medaerds	Peeter	1 st 4 vensters	huurt	62
Michel	Joannes	1 st 1 venster	eig.	65
Michiels	Hendrik	1 st 2 vensters	eig.	98
Muls	Matthijs	1 st 1 kruisvenster	huurt	42
Nijs	Pierre Jacques	?	huurt	
Nijs	de weduwe			
Nitlet/Nitelet	Jan Baptist	1 st 1 venster	huurt	68
Peeters	Bernard jongman	1 st 2 vensters	huurt	41
Peeters	Hendrik	2 st 4 vensters	huurt	14
Peeters	wed, Lambert	1 st 1 venster	eig.	75
Pierson	Jan Philip	1 st 1 venster	huurt	106
Pirard	Laurent	huis en hof in Elst		
Pouje	Joseph	een <i>huijsken</i>	eig.	103
Putzeys	T.H.	2 st 5 vensters	eig.	24
		helft		
Roest	Joseph	1 st zonder vensters	eig.	91
Rouvroij	Henri Joseph	1 st 2 vensters	eig.	28
Ruttens	Nicolaus	1 st 4 vensters	eig.	40
Ruttens	Hendrik	1 st 2 vensters	eig.	80
Ruttens	Andries	1 st 2 vensters	huurt	84

Schepers	Erfgen. Joh.	1 st 3 vensters	eig.	56
Schoemans	Ingelbertus	1 st 2 vensters	huurt	52
Schoensetters	Godgaf	1 st 1 venster	eig.	90
				101 &
Schoensetters	Guilielmus	1 st 2 vensters	eig.	102
Schoolmeesters	Petrus	1 st 1 venster	eig.	60
Smeijers	Joannes	1 st 2 kruisv. + 2huizen	eig.	18
Smets	Guilliam	1 st 2 vensters	huurt	82
Stockmans	erfgen, Peter	1 st 1 kruisvenster	eig.	48
Stockmans	Guilliam	1 st 1 venster	eig.	89
Stockmans	Petrus	1 st 2 vensters	eig.	92
Stockmans	wed, Hendrik	1 st 2 vensters	eig.	105
Stockmans	Jan de oude	1 st 3 kruisvensters	eig.	59
	wed, Anthoen de			
Stockmans	jonge	1 st 3 kruisvensters	eig.	83
Stockmans	J, zoon van Jan	geen		59
Stockmans	Peeter Henricus	woont in bij 40		40
Strijckmans	Joannes	1 st 1 venster	huurt	71
Sweerts	Servaes	1 st 2 vensters	eig.	11
Sweerts/Swerts	Hubert	2 st 9 vensters	eig.	47
Swelden				
Taverniers	Jan Baptist	1 st 1 venster	huurt	32
Tritsmans	C.	1 st 4 vensters	eig.	19
Troost	Lambert, de oude	1 st 2 vensters	eig.	94
Troost	Lambert, de jonge	1 st 4 vensters	eig.	96
Uijttenbrouck	Lambert	1 st 1 venster	huurt	66
Van Autgaerden	Bernard	1 st 2 vensters	eig.	93
Van Montenaken	wed Egidius	1 st 1 kruisv./2 andere	eig.	53
Van Spinagie	Jan Baptist	1 st 2 vensters	eig.	79
Vandenaauwera	Guilliam	1 st 1 venster	huurt	33
Vandenaauwera	Joannes	1 st 2 klein vensters	eig.	21
Vandenbempt	Franciscus	1 st 4 vensters	eig.	43
Vandenbempt/Van de				
Bempt	Jan Baptist	1 st 1 venster	eig.	85
Vandenbosch	Joannes	1 st 2 kleine vensters		7
Vandermolen	Hendrik de oude	1 st 2 vensters	eig.	26
Vandermolen	Lambert	1 st 3 vensters	eig.	46
Vandermolen	Henri	2 st 4 kruisvensters	huurt	25
			helpt	
Vandermolen	Ant, zoon v Henri	1 st 2 vensters	eig.	30
Vanderstraeten	Christiaan	1 st 1 venster	eig.	17
Vanex	JB, jongman	2 st 4 kruisvensters	eig.	39
Vanham	Peter	1 st 1 klein venster	huurt	9
Vanmol	Gerard	1 st 1 venster	eig.	99
Vanmol	Guilliam	1 st 3 vensters	eig.	20
Weymans	Guilliam	1 st 4 vensters		3

- Art. 452 Wat er al op onze website staat. (tot en met half september 2024).
- Art. 453 Ruzie in Hoegaarden rond 1840 met als spilfiguur pastoor Jacobus Sweerts (Hoeg. 1769-1841).
- Art. 454 Francesco Toletti (1792-1858) niet alleen glazenmaker, succesvol immigrant en Italiaan, maar ook 'tovenaar'!
- Art. 455 De kadastrale Poppkaarten van Hoegaarden, Meldert, Zétrud-Lumay, Outgaarden op onze website.
- Art. 456 Onroerend bezit in Hoegaarden in 1796
- Art. 457 Wij hebben eindelijk een foto van studiebeursstichter Emile Peeters
- Art. 458 Op zaterdag 23 februari 1828 was er een aardbeving in Hoegaarden.
- Art. 459 Parramore-herdenking op zaterdag 30 november 2024 aan het monument

Inhoud Alpaidis 2024: mei, juni, juli 2024

2. Ten Geleide
3. Te koop: het boek met alle prentkaarten van Hoegaarden
4. Publicatie: Over collaboratie en verzet tussen Dijle en Gete
5. Opoep: En we gaan nog niet naar huis: alle cafés sedert 1900 *Imelda Soetaerts*
8. Hoksem: 120 jaar een zelfstandige parochie *Jan Degeest †, Raymond Billen*
11. Britse Sterling crasht nabij Sluizen na bombardement op Essen 1942 *Walter Rosseels*
14. Sporen van een Boeing in Hauthem *Noël Verlaers*
15. Omer Vanaudenhove bezoekt Ets. Bogaerts *Raymond Billen*
16. Livreiknoop uit 1860 maakt wat los in Hoksem *Vondst door Peter Vanhellemont*
17. Honderd (of 140?) jaar openbare gemeentelijke leetuurvoorziening *Archief Frans Huon*
19. Op zoek naar Hoegaardiers in het Leuvens/Hagelands studentenleven *Kristof Debecker*
21. Van kabouters die "bier" met B schrijven *Chris Bauweraerts*
23. Reacties

Inhoud Alpaidis 2024: augustus, september, oktober 2024

1. Voorpagina
2. Ten geleide *Hoegaards Erfgoed*
3. Open Monumentendag veertig jaar na bevrijding: struikelstenen
- 4-5. Enkele reis naar Breendonk en Dora. *Chris Michel*
6. Trouwen kon niet zonder boekje *Archief Grand Cru*
- 7-11. Den Venetiaen, herberg sinds 1845 *Bart Van der Bruggen*
- 12-14. Project "Valleien vertellen": worden landbouw en natuur weer maatjes? *Eline Lathouwers*
- 15-16. Kruik Hoegaards speelt hoofdrol in opera *Raymond Billen*
16. Aandacht voor de stucadoor van Rommersom
17. Saturnusclub stopt ermee na bijna 80 jaar
- 18-19. Rik Serin: sfeermaker op kermiskoers en wielerbaan *Raymond Billen*
- 20-21. Gobertange: Het licht komt van boven *Guido Arnauts e.a.*
21. Ooit 58 winningen en 400 werknemers
- 22-23. Hoe het Vaticaan en de Amerikanen een bedrijf de les spelden. *Raymond Billen*
24. Inhoud

Het lidgeld bedraagt 20 euro/jaargang

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in het tijdschrift

Rekeningnummer : BE23 3630 8110 6891

BIC begunstigde: BBRUBEBB

Art. 457 Wij hebben waarschijnlijk een foto van studiebeursstichter Emile Peeters.

(Wasily Pedjko)

Emile Peeters (Diest 10/01/ 1843-08/04/1913) had zelf genoten van de studiebeurs uit de fundatie van deken Henricus Peeters als rechthebbende in de 4^e graad uit de Mereltak van de Sweerts-Alliantie (1867-1869) om rechten te studeren aan de ULB. Hij werd notaris te Diest en schepen van de stad. Hij woonde er in het ouderlijke huis Mariëndaalstraat, 6. Hij was nooit getrouwd en op zijn doodsbrief stond geen enkel familielid.

Zijn afkomst

Vader Johannes Henricus Peeters (Diest 15/12/1810-09/03/1866) huwt met Catharina Maria Ghislina Lowet uit Wommersom. Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren, Maria Ghislina Wivina (1840) en **Joannes Henricus Emilius** (1843).

Zijn moeder was dochter van Jean François Lowet uit Overhespen en van Marie Thérèse Françoise Ghislaine, barones de 't Serclaes uit Wommersom. Deze laatste was op haar beurt dochter van Messire Charles Ernest Henri Pepin, baron de 't Serclaes, heer van Wommersom, Noorderwijk, Walsbergen en Wulmersum, heer van Pepingen, Bogaerden, Vroenhoven, enz... en van Marie Madeleine de Nachtegael. Zij woonden op het kasteel te

Wommersom tijdens het Schrikbewind.

Het gezin Peeters-Lowet woont in Diest, het huis is gelegen in het verlengde van de huidige Peetersstraat, 'Peetershof' genoemd.

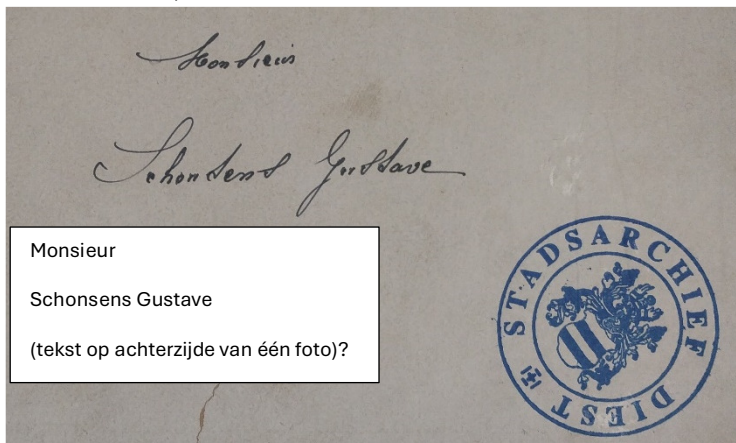
J. H. Peeters staat ingeschreven als particulier (1840) en als rentenier in 1843. In 1846 komt hij in de gemeenteraad als liberaal raadslid. Op 5 oktober 1848 zijn er de gemeenteraadsverkiezingen. De liberalen bemachtigen 6 zetels, de katholieken 5 en eind 1848 wordt J. H. Peeters door de koning tot burgemeester aangesteld. Er zijn op dat ogenblik maar 378 mensen in Diest die voldoende belasting betalen om te mogen optreden als gemeentekiezer. En gezien er geen stemplicht is blijven er steeds een aantal mensen thuis.

In 1854 is de gemeenteraad in Diest homogeen liberaal en dat blijft zo tot 1904. Peeters blijft gedurende 6 legislaturen aan het hoofd van de gemeente, van 1 januari 1849 tot aan zijn overlijden op 9 maart 1866.³⁹

De archivaris van de stad Diest heeft over deze foto, de enige foto van Peeters Jean Henri/Emile die bewaard is in twee exemplaren, na bijkomend onderzoek wat info gevonden op de reproducties:

³⁹ Kultureel centrum Begijnhof Diest vzw, Wie zijn ze ook weer? Namen van mensen werden straatnamen in Groot-Diest, Diest, 1999. Bij dit artikel staat ook de bovenstaande foto 'Emile Peeters, schepen, 1879-1904, wat niet overeenkomt met het artikel, dat het heeft over de burgemeester Peeters, die zijn straat heeft in Diest.

-op de ene reproductie staat: Jean Mavaux; deze studio was actief van 1884 tot 1914 in Molenbeek;

-op de andere foto staat Alexandre, Place du Musée 14 Bruxelles ; Alexandre was actief op dit adres in Brussel vanaf 1897; Deze foto is uitgegeven door Léon Ooms, Rue Roi Albert, 36, te Diest; ooms was actief in Diest van 1879 tot 1949.

Vermits de beide reproducties dateren van de laatste jaren van de 19e eeuw of beginjaren van de 20e eeuw. Het is waarschijnlijker een portret van Emile/Emiel dan van

Henri. Absoluut zeker is het eigenlijk niet.⁴⁰

Wie kon genieten van de studiebeurzen:

- zijn verwanten langs moederszijde;
- bij ontstentenis de onvermogende jonge lieden van zijn geboortestad Diest, er geboren en verblijvend;
- bij ontstentenis van deze laatsten, andere in België wonende studenten.

Hij ontzegde de beurzen nochtans aan:

- zijn verwanten langs vaderszijde, thans in leven (1912), of hun afstammelingen tot de 4^e graad inbegrepen, zelfs wanneer ze te Diest zouden geboren zijn;
- langs moederszijde, de kinderen en afstammelingen tot de 4e graad, van zijn oom Charles Lowet x Octavie Blijckaerts), welke ook hun geboorteplaats zou zijn.

De genothebbers behoorden allen tot het geslacht van de Zwarte Merel nakomelingen, van Servaes Sweerts), en meer bepaald tot de takken van zijn oom Eugène Lowet x Anne de Thiennes, zijn tante Julienne Lowet x Charles Thirion en zijn andere oom Joseph Lowet x Julienne Corthouts.

Bij de heroprichting van de Confrérie in 1971 maakte Hubert Van Nerum (1923-1994) de stichting ook **bereikbaar voor de andere stamvertakkingen** uit de V Geslachten zodat van de beurs konden genieten:

- Christian Goidts , zoon van Joseph en Simone Stockmans, verwant in de 13e graad;
- Eric Ruell, zoon van Georges en Brigitte Sweerts, verwant in de 14e graad;
- Imelda Soetaerts, dochter van Gustaaf en Jeanne Vanmol, verwant in de 14e graad;
- Prisca Buysmans, dochter van Romain en Sonia Veroeveren, verwant in de 15e graad;
- Sébastien Van Nerum, zoon van Raoul en Françoise Schmaal, verwant in de 14e graad.

⁴⁰ Noortje Lambrichts, informatiebeheerder-archivaris stadsarchief Diest, 28/08/2024.

De letterlijke tekst zoals hij werd doorgestuurd door 'het plaatselijk bestuur van Hoegaarden'⁴¹ aan de arrondissementscommissaris:

'... ontrent half negen 'smorgens, de barometer zijnde bijna optempiest alhoewel het weer geheel stil was een groot gedruis gelijk eener donderslag zich in de lucht heeft doen hooren, en dat eene aardbeving zich heeft doen gevoelen.

De schokken hebben minder als eene minuut geduurt. Verscheide schouwen zijn ter deele afgevallen en een groot getal zijn gebeersten.

De bestijging is zoo groot geweest dat er personen met hunne stalen (stallen?) opgeligt zijn geweest, en men heeft stoven (kachels) moeten vast pakken om dezelve beletten te vallen. Men heeft het kruijs van den toren eene groote verroering (hevig bewegen) zien doen.

De Aarbeving heeft de waterre der vijvers geheel ongestuijmig gemaakt. De onderpastoor (Willem Vliegen, later pastoor in Holsbeek) bezig zijnde met de misse te lezen is van den autaer geloopen, ende pastoor (Jacobus Sweerts) gaande om de zijne te beginnen, is in het sacristijn te rug geloopen. Alle de personen die in de kerke waren, vermeenende dat dezelve inviel, zijn'er al schreewwende uitgelopen, en vrouwen zijn'er in onmagt (flauw) gevallen. niemand is verongelukt geweest.'

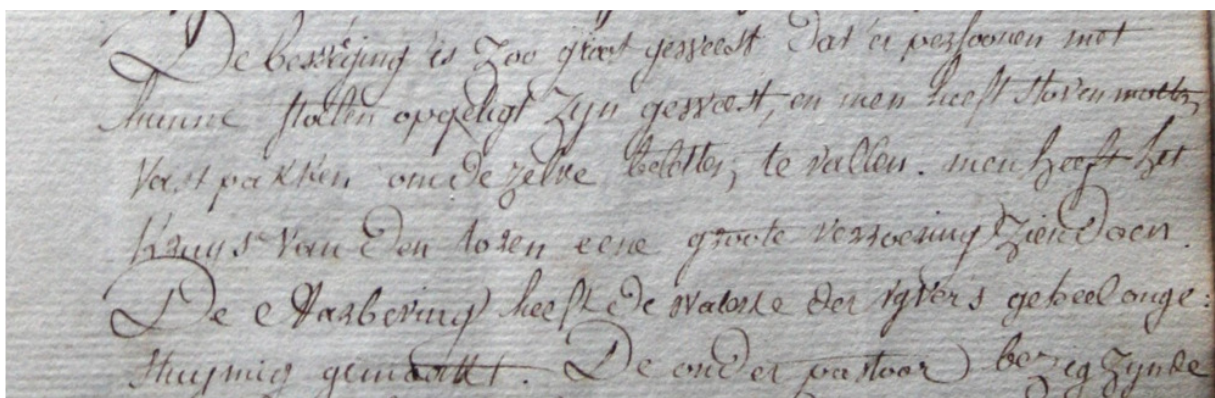
Rond 8u30 stond de barometer bijna op 'storm' alhoewel het windstil weer was. Opeens een luide knal als van een donderslag en de aarde begon te beven.

De schokken hebben geen minuut geduurd. Toch zijn er verschillende schouwen van de huizen gedeeltelijk naar beneden gekomen en zijn er zeer veel gebarsten.

2087

Het opstijgen van de grond was zo hevig dat er mensen samen met hun stal werden omhoog getild en men heeft kachels moeten vasthouden om te beletten dat ze zouden vallen. Men zag het kruis van de toren zeer heftig bewegen.

Door de aardbeving maakte het water in de vijvers onstuimige golven. De onderpastoor die zijn mis aan het lezen was liep weg van het altaar en de pastoor die op weg was naar zijn altaar om zijn mis te lezen liep terug de sacristie in. Alle kerkgangers dachten dat de kerk inviel en ze liepen schreeuwend naar buiten. Vrouwen vielen flauw maar niemand verongelukte.

41 Meer dan waarschijnlijk geschreven door gemeentesecretaris François Lodewijckx (Hoeg. 12/11/1794-08/07/1871), was gemeentesecretaris van 1819 tot begin 1871 toen hij opgevolgd werd door zijn kleinzoon François Van Hagendoren.

**Art. 459 Parramore – Herdenking op zaterdag 30 november 2024
aan het monument in Hauthem om 15h.
1944-2024 80-jaar bevrijding - 1943-2024 81-jaar gesneuveld**

Telegram van 12 december 1943 aan de moeder van
George F. Parramore: vermist sinds 1 december 1943

WESTERN UNION

Telegram unless its deferred character is indicated by a suitable symbol above or preceding the address.

A. N. WILLIAMS
PRESIDENT

NEWCOMB CARLTON
CHAIRMAN OF THE BOARD

J. C. WILLEVER
FIRST VICE-PRESIDENT

DL = Day Letter
NT = Overnight Telegram
LC = Deferred Cable
NLT = Cable Night Letter
Ship Radiogram

The filing time shown in the date line on telegrams and day letters is STANDARD TIME at point of origin. Time of receipt is STANDARD TIME at point of destination

PE26 46 GOVT=WUN WASHINGTON DC 12 44SP 1943 DEC 12 PM 5 08

GEORGE F PARRAMORE=
BOX 467 CHERITON VIR=

THE SECRETARY OF WAR DESIRES ME TO EXPRESS HIS DEEP REGRET
THAT YOUR SON STAFF SERGEANT GEORGE F PARRAMORE 111 HAS
BEEN REPORTED MISSING IN ACTION SINCE ONE DECEMBER OVER
GERMANY PERIOD IF FURTHER DETAILS OR OTHER INFORMATION ARE
RECEIVED YOU WILL BE PROMPTLY NOTIFIED PERIOD=
ULTO THE ADJUTANT GENERAL

THE COMPANY WILL APPRECIATE SUGGESTIONS FROM ITS PATRONS CONCERNING ITS SERVICE

Telegram van 13 januari 1944 aan de moeder van George Parramore;
Duitse overheid langs het Rode Kruis deelt mee dat hij gesneuveld
is boven Europa op 1 december 1943 – diep medeleven – brief volgt

WESTERN UNION

CLASS OF SERVICE

This is a full-rate Telegram or Cablegram unless its deferred character is indicated by a suitable symbol above or preceding the address.

A. N. WILLIAMS
PRESIDENT

NEWCOMB CARLTON
CHAIRMAN OF THE BOARD

J. C. WILLEVER
FIRST VICE-PRESIDENT

DL = Day Letter
NT = Overnight Telegram
LC = Deferred Cable
NLT = Cable Night Letter
Ship Radiogram

The filing time shown in the date line on telegrams and day letters is STANDARD TIME at point of origin. Time of receipt is STANDARD TIME at point of destination

PAN2 47 GOVT=WUX WASHINGTON DC JAN 13 643P 1944 JAN 14 AM 8 10

MRS GEORGE F PARRAMORE=
BOX 467 CHERITON VIR=

REPORT RECEIVED FROM THE GERMAN GOVERNMENT THROUGH THE
INTERNATIONAL RED CROSS STATES YOUR SON STAFF SERGEANT
GEORGE F PARRAMORE 111 WHO WAS PREVIOUSLY REPORTED MISSING
IN ACTION WAS KILLED IN ACTION ON ONE DECEMBER IN EUROPEAN
AREA THE SECRETARY OF WAR EXTENDS HIS DEEP SYMPATHY LETTER
FOLLOWS=
ULIO THE ADJUTANT GENERAL.

Retouradres
Chris Michel
Houtmarkt 4
3320 Hoegaarden

Driemaandelijks tijdschrift PB06142
september, oktober, november 2024
Afgiftekantoor 9550 HERZELE

- De jaarlijkse Parramore herdenking heeft dit jaar plaats op zaterdag 30 november 2024 om 15h aan het monument in Hauthem-Hoegaarden. Desgevallend samenkomst aan 't Nieuwhuys om 14h30.
- Le Comité Parramore et la Confrérie des V nobles lignages de Hoegaarden ont le plaisir de vous inviter à la cérémonie du souvenir se tenant le samedi 30 novembre 2024 à 15h au monument Parramore à Hoegaarden (chaussée Oorbeek-Meldert à Hoegaarden)
- The Parramore Committee and the Brotherhood of V noble lineages of Hoegaarden are pleased to invite you to the Ceremony of Remembrance to be held at the Parramore monument in Hoegaarden on Saturday 30 November 2024 at 3pm (Steenweg Oorbeek-Meldert in Hoegaarden).

2089

- Daarna vriendschapsdrink in 't Nieuwhuys met de Amerikaanse afgevaardigde en het Comité,
- Het gemeentebestuur en de Confrérie der V Geslachten.
- De deelnemende vaderlandslievende verenigingen/oudgedienden wereldoorlog II
- Alle aanwezigen

Iedereen welkom

Het monument in Hauthem staat ook symbool voor alle slachtoffers van de luchtstrijd van de geallieerde strijdkrachten, die gesneuveld zijn tussen Sint-Truiden en Leuven.

Lidmaatschap 'Familieschoon' 2024 / cotisation annuelle (20 euro/jaar) :	
BE63 3300 5449 0008	
IBAN: BE63330054490008	Bic code: BBRUBEBB